

Ніва

ТЫДНЁВІК
БЕЛАРУСАЎ
У ПОЛЬШЧЫ

<http://www.kurier-poranny.com/niwa>

№ 31 (2307) Год XLV

Беласток 30 ліпеня 2000 г.

Цана 1,50 зл.

Тэатр ілюзій

Яўген МИРАНОВІЧ

Поўным махам ідзе выбарчая кампанія кандыдатаў на пост презідэнта Польшчы. Перад камерамі тэлебачання кандыдаты з вялікім запалам змагаюцца за шчасце люду, якім хочуць кіраваць. Па тэлебачанні можна даведацца колькі знакамітых людзей дзень і ноц думае пра будучыню грамадзян гэтай краіны. Так сама было перад парламенцкім і самаўрадавым выбарамі. Аднак тады пастаянна балбаталі не некалькі, а сотні ці тысячы ахвотных дзяліць публічныя гроши. З абіцанняў, даценых нашымі знакамітымі парламентарыямі трох гады таму, шмат чаго і атрымалася. Усе тады заяўлялі гатоўнасць пастаянна клапаціца пра дабрабыт грамадзян, малыя падаткі, павышэнне якасці медыцынскіх паслуг і працы адміністрацыі, мадэрнізацыю асветнай сістэмы. З таго, што пішуць газеты, выразна відаць, што ўмовы жыцця некалькіх тысяч грамадзян ужо палепшыліся, перш за ўсё тых, якія замацаваліся пры лагеры ўлады. І ўсё правильна. Сарака мільёнам грамадзян нехта павінен даць добры прыклад як браць свой лёс у свае руки. Вельмі добры прыклад далі грамадзянам таксама нашы знакамітые самаўрадавыя дзеячы, якія прымаючы пастановы аб сваіх камандзіровачных даказалі, што паўсюдны дабрабыт павінен стаць рухавіком усіх грамадскай актыўнасці.

Нават калі больш уважліва глянуць на апошняя вялікія рэформы, можна ў іх дашкуцца шмат станоўчага. Напрыклад, рэформа адміністрацыі выразна прывяла да скарачэння беспрацоўя. Колькасць чыноўнікаў цэнтральнага і ваяводскага ўзроўняў цалкам не паменшылася, а прытым з'явіліся месцы працы для некалькіх дзесяткаў тысяч павятовых рэферэнтаў і інспектараў. Варта таксама заўважыць, што пару тысяч месц працы далі павятовыя рады і ваяводскія сеймікі. Дзякуючы адміністрацыйнай рэформе, у апошніх гадах таксама паспяхова праводзілася прасяменная палітыка. Мясцовыя „царыкі” акружыліся шваграмі, кумамі і ўсялякімі сваякамі. Рэфармаванне асветы дашло таксама шмат новых месц працы. Узникові дырэкцый гімназій і ўсіх гімназічных адміністраціяў. Дзякуючы таму пару дзесяткаў тысяч сваякоў партыйных дзеячаў магло ўключыцца ў рэалізацыю геніяльных урадавых праектаў.

Сёння, падчас выбарчай кампаніі на пост презідэнта краіны, можна прости аbamлець ад шчасця, слухаючы выказванні кандыдатаў. Усе хочуць паменшыць нам падаткі, пенсіянерам павысіць пенсіі, беспрацоўным даць працу, бандытаў пасадзіць у турму, карумпаваных міністраў, ваяводаў, дырэктораў, прокурораў, адвакатаў — найчасцей найбліжэйшых сваіх калег — перанесці

XI Фестываль музыкі маладой Беларусі „Басовічча”.

Новая хвала

Мікола ВАЎРАНЮК

— У беларускай рок-музыці вялікія перспективы, — кажа мне на палаточным полі Алесь Чыгір з Бабруйска. — Рок гэта музыка супраціву, а сэнняшняя Беларусь — урадлівая глеба для супраціву, бунту.

Памыліся тыя, хто на сёлетніе „Басовіччу” прыехаў толькі на другі дзень. У апошнія гады можна было так рабіць, бо ўзоровень удзельнікаў праводжанага ўпершы вечар конкурсу быў часта, мякка кажучы, нездавальнічаючы для вушэй. Сапраўдны кайф дастаўлялі правераныя гурты, на чале з заўсёды надзейным „Н.Р.М.” і, трэба сказаць, добрымі польскімі гасцьмі. Сёлета здарылася нешта надзвычайнае і вельмі прыемнае — на Фестываль музыкі Маладой Беларусі хлынула хвала маладых калектываў. Ажыўляючая, як для фестывалю, так і для беларускай рок-музыкі ў цэлым.

Да конкурсу арганізаторы дапусцілі пятнаццаць гуртоў: адзіннадцать з Беларусі і чатыры з іншых краін. Большасці з іх усяго па годзе-два. Чатыры, праўда не даехалі, але астатнія на сцэне ў падгародніцкім Барыку паказаліся з як найлепшага боку.

Конкурсныя презентацыі ў пятніцу праходзілі спрайна, у чым не малая заслуга вядучага — журналіста і музыканта Аляксандра Памідорава з Мінска. Калі гурты мяняліся адзін за адным, пасля кароткіх, але цікавых, дынамічных канцэртаў, было такое адчуванне, што сапраўды нейкая хвала праліваецца праз сцэну. Што кожны, на свой спосаб, пекракавае нам нешта важнае, істотнае. Што беларуская рок-музыка на ўздыме.

Пашвярджала гэта і вялікая колькасць маладзі з Беларусі, якая даехала на сёлетніе „Басовіччу” — „Ріма” з Гарадка. Назва гурту ўзялася ад першых літар імян яго члену і хоць супярэчыць яна беларускай

Гэты ўздым выклікае пэўную аналогію да таго, што ў польскай рок-музыцы работалася ў 80-ыя гады. Калі музыкі былі голасам маладога пакалення, выказвалі са сцэны важныя слова ад імя мільёнаў. „Рок — гэта заўсёды рок, ці ён польскі, ці беларускі, — кажа Павел Церашынскі з Беластока. — Толькі беларускі нам, палякам, цікавейшы”. У польскай рок-музыцы ў апошнім дзесяцігоддзі пераважаюць фармальныя пошукупі і няма ўжо таго маладзёжнага бунту, тae наіўнасці і веры ў ачышчальную моц музыкі і збаўленне свету.

Узнагароды на XI Фестывалі музыкі Маладой Беларусі ўзялі чатыры гурты, кожны іншы. Магчымасць запісу альбома ў беластоцкай студыі „Hertz” атрымала гурт „Пастскрыптум” з Мінска, які свае песні абапёр на беларускі фальклор, прыдаючы ім новае гучанне. Моцны элемент гурту — дзве дынамічныя салісткі. „Сонца Мао” таксама з двумя салістамі, якія балансавалі на мяжы рэпу, выказваючы свае адносіны да дэмакратыі ў Рэспубліцы Беларусь: „будзьце культурны, плюйце ў урны” і шкадавалі, што беларуская маладзь у час дэмакратыі не мае зручнага прадмета, які зваць „Молатаў кактэйль”. Гурт атрымаў узнагароду Беларускага саюза ў Польшчы. Та-

жымнічы „Жы Зэт” у масках — новы праект Лявона Вольскага — заваяваў узнагароду Рады ў „Рацыі”.

І абсалютна адкрыццё сёлетнія „Басовіччу” — „Ріма” з Гарадка. Назва гурту ўзялася ад першых літар імян яго члену і хоць супярэчыць яна беларускай

[працяг 4]

Светлагорск, Віцебск, Магілёў...

[працяг 3]

Вынікі падведзены

На V Агульнапольскі конкурс беларускай паэзіі і прозы паступіла 45 прац, у тым ліку 8 у I групе (дзеці і младзь пачатковых школ), 15 — у II групе (младзь сярэдніх школ) і 22 — у III групе (дарослыя). 13 ліпеня 2000 г. у Беластоку конкурсныя працы ацялі камісія.

[рэзультаты 2]

Апальны Мамабук

У палове ліпеня высыветлілася, што п'еса Аляксея Дудараўа „Прынц Мамабук” у рэпертуар тэатра „Вольная сцэна” ўключана не будзе. Міністр культуры не папічыў таксама мэтаагодным аднавіць яе рэжысёру Валеру Мазынскому контракт на пасаду мастацкага кіраўніка тэатра.

[цэнзура 4]

З майстэрні Наумюкоў

Міраслаў любіць вычароўваць з драўніны птушак і звяркоў, жыхароў лесу. Маленькіх, каляровых, звычайных, натуральных, хоць таямнічых пасвойму. Драўляныя цацкі нетаксічныя не толькі таму, што яны з натуральнага матэрыялу. Яны — асалода і стымул для ўяўлення.

[разьба 5]

Усім святым

Зямлі беларускай

У час сустэрэны гаварылася таксама пра дваццаць трох навамучанікаў Белай Русі забітых за веру ў Хрыста, якіх 12 снежня 1999 года праславіла Праваслаўная Царква ў Беларусі. Святкаванні ў гонар святых Зямлі беларускай у Свята-Троіцкім саборы ў Гайнайцы сталі ўжо традыцыяй.

[свята 9]

У Маскве пра нас

Хто хоць збольшага знаёмы з беларускім і праваслаўным друкаваным словам у Польшчы, ведае працавітасць айца Рыгора Сасны. Пра ягоныя архіўныя зборы можна было б пісаць не на 70 старонках, а ў некалькіх тоўстых тамах. Кніга Лабынцева і Шчавінскай у гэтым плане нам нічога новага не прыносіць.

[рэцензія 9]

Астаўся жывы

Гаспадыня абыходзілася з намі добра, але адзін яе сын, Курт, гітлераўцам быў і той, калі прыязджала дадому, біў нас. Аднойчы Курт выпусціў коней, і яны прыйшлі да вады. То ён мяне пабіў, быццам я коней не пай.

[устасін 10]

Беларусь — беларусы

ЕС націскае на Лукашэнку ў спарве выбараў

Еўрапейскі Саюз выказаў занепакоенасць станам падрыхтоўкі да каstryчніцкіх парламенцкіх выбараў у Беларусі і заклікаў прэзідэнта Аляксандра Лукашэнку гарантаваць ім дэмакратычны ход. Пазіцыю ЕС пераказаў Лукашэнку 21 ліпеня г.г. у ходзе 50-хвілінай тэлефоннай размовы прадстаўнік Еўрапейскага Саюза па справах замежнай палітыкі Хавер Салана, — паведаміла ПАП прэс-сакратар Саланы, Крысціна Галах. Паводле яе, Салана настойваў на Лукашэнку, каб той „запэўніў свабодны, яўны і дэмакратычны характар выбарчага працэсу”. Зрабіў ён таксама націск на неабходнасць пачаць канструктыўны дыялог з апазіцыяй. „У сувязі з tym настойваў на прэзідэнта Лукашэнку, каб той прытрымоўваўся ўказання Арганізацыі Бяспекі і Супрацоўніцтва ў Еўропе, такіх як гарантаванне адпаведнага складу Цэнтральнай выбарчай камісіі і доступу апазіцыі да дзяржаўных сродкаў масавай інфармацыі, асабліва да тэлебачання”, — адзначыла К. Галах. Еўрасаюз лічыць, што Лукашэнка павінен неадкладна пачаць „адбудову даверу паміж улададамі і апазіцыяй, вярнуць поўную пашану правоў чалавека і паўсюдна прызнаваныя дэмакратычныя і канстытуцыйныя прынцыпы і практикі”.

(ПАП)

Стажыроўка ў Варшаве

Некаторыя малатыражныя выданні Брэсцкай вобласці могуць скласці вартую канкурэнцыю вядучым рэгіянальным газетам. Да такой высновы прыйшли спецыялісты, якія сачылі за работай маладых выдаўцоў Брэсцкай вобласці на працягу дзвесяці месяцаў.

На працягу некалькіх апошніх гадоў многія грамадскія аўяднанні вобласці пачалі выдаваць свае бюлетні. Брэсцкае аўяднанне „Стары горад” вырашыла дапамагчы журналістам і выдаўцам-пачаткоўцам рабіць гэтыя бюлетні на добрым тэхнічным узроўні — так з’явіўся праект „Школа выдаўца-пачаткоўца”, які падтрымалі такія арганізацыі, як USIS, IREX, Фонд польска-чэска-славацкай дружбы, а таксама рэдакцыі газет „Брестскі кур’ер” і „Беларуская маладзёжная”.

З каstryчніка мінулага года па ліпень гэтага былі арганізаваны некаль-

Салана звярнуў таксама ўвагу на „патрэбу запэўнення парламенту ролі, якую выконвае ён у нармальнай дэмакратыі”. Еўрасаюз у апошніх гадах сістэматычна асуджаў падпарафованне парламента прэзідэнту, які ўесь час пашырае свае паўнамоцтвы пры дапамозе ўказаў.

Місія АБСЕ пррапанавала, каб улады і апазіцыя паразумеліся ў спарве выбараў. Аднак да перагавораў не дайшло. Улады ўзамен падрыхтавалі „шырокі дыялог грамадска-палітычных сіл”, у ходзе якога над зменамі выбарчага кодэкса дыскутувалі, між іншым, прадстаўнікі саюза інвалідаў і таварыства галубятнікаў. На патрабаванні Саланы Лукашэнка адказаў, што „ўжо прымае і будзе прымаць меры, каб выбары быўлі таксама свабодныя, як і ў іншых еўрапейскіх краінах”. На яго думку, „публічны палітычны дыялог працягваецца”. Аднак прэзідэнт не забыў абвінаваціць апазіцыю ў „адстунасці добраі волі”, — паведамілі еўрасаюзныя крыніцы, якія ведаюць змест пятнічнай тэлефоннай размовы. Тым не менш запэўніў ён, што прад’явіць апазіцыі сродкі масавай інфармацыі і дапусціць яе прадстаўніку да Цэнтральнай выбарчай камісіі.

(ПАП)

кі семінару з удзелам спецыялістаў газетнай справы, што тыднёва праводзіліся кансультацыі для выдаўцоў. Бюлётні, якія былі прадстаўлены на суд сябраў аўтарытэтнага журы пасля праходжання „школы”, значна адрозніваліся ад ранейшых у лепшыя бок. Напрыклад, газета вёскі Блудэнь Бярозаўскага раёна „Блудэнскі кур’ер”, на думку журы, можа стаць дастойным канкурэнтам дзяржаўнай газете „Маяк”, што выдаеца ў Бярозе.

Акрамя „Блудэнскага кур’ера”, лепшымі названы „Modus Vivendi” (незалежная газета студэнтаў Брэста) і „Каліва” (Брэсцкі абласны цэнтр падтрымкі грамадзянскіх ініцыятыў „Вежа”). Рэдактары гэтих малатыражных выданняў у бліжэйшы час пройдуть стажыроўку ў Варшаве.

Валянціна Казловіч
БелаПАН, 22.07.2000 г.

Спадару Мікалаю Галёнку, члену Управы горада Гайнайкі,
словы шчырага спачування з прычыны напаткаўшага яго гора —
смерці Бацькі
— выказываюць радныя і прыхільнікі
Беларускага народна-выбарчага камітэта горада Гайнайкі
і Гайнайскага павета.

Спадару дырэктару Аляксею Карпюку
словы шчырага спачування з прычыны напаткаўшага яго гора —
смерці Маці
— выказываюць працайднікі II Агульнаадукацыйнага ліцэя
з беларускай мовай навучання імя Браніслава Тарашкевіча
ў Бельску-Падляшкім.

V Агульнапольскі конкурс беларускай паэзіі і прозы

Вынікі падведзены

Ужо вядомыя вынікі V Агульнапольскага конкурсу беларускай паэзіі і прозы, аб’яўленага рэдакцыяй „Нівы” і Беларускім саюзам Рэспублікі Польшча. 13 ліпеня 2000 г. у Беластоку конкурсныя працы ацаніла камісія, якую састаўлялі: Надзея Артымовіч — паэтэса з Бельска-Падляшкага, Ежы Плютовіч — паэт з Беластока і Янка Трацяк — наукаўцы супрацоўнік Кафедры беларускай культуры Гродзенскага ўніверсітэта. Камісія сцвердзіла, што на V Агульнапольскі конкурс беларускай паэзіі і прозы паступіла 45 прац, у тым ліку 8 у I групе (дзеці і моладзь пачатковых школ), 15 — у II групе (моладзь сярэдніх школ) і 22 — у III групе (дарослыя).

У I групе — моладзь падставовых школ — два першыя раўнапрайныя месцы журы прысвоіла **Кацярыне Ярошэвіч** з Кнарыд („Аблачынка”) і **Аляксандры Максімюк** з Беластока („Мышка”), на другім месцы апынулася **Анэта Галімская** з Ягаднік („Ягада”).

У II групе — моладзь сярэдніх школ — першым месцам журы надзяліла **Юрку Буйніку** з Малінік („Ясень”), другім — **Барбару Казіміярку** з Елянкі („Бася II”), а двума вылучэннямі — **Мажэнну Жменьку** („Мара”) і **Юстыну Каратко** („Рут”) з Бельска-Падляшкага.

У III групе — дарослыя — журы вырашила ўзнагародзіць асобы аўтараў пастаўных і празаічных твораў. У галіне пастаўніцтва першае месца атрымаў **Уладзімір Саўчук** з Беластока („Тамаш”), а вылучэнне — **Анна Яканюк** з Бельска-Падляшкага („Цётка Мальвіна”) за верш „Засушаныя кветкі”. У галіне прозы на першым месцы апынуўся **Марк**

Рубашэўскі з Бельска-Падляшкага („Мані”), а на другім — **Мікалай Лук’янюк** з Бялкоў („Беленькі”). Вылучэннямі журы ўзнагародзіла **Паўліну Шафран** з Бельска-Падляшкага („Скарпіён”), **Зінаіду Лукшу-Кавалевіч** з Беластока („Кудзеля”) і **Васіля Сакоўскага** з Гайнайкі („Выхавацель”).

Сярод аўтараў дасланых прац упершыню ў конкурсе прынялі ўдзел 10 асоб (I група — 5, II — 2, III — 3). У ліку ўзнагароджаных апынуліся троє дэбютантаў: Аляксандра Максімюк, Паўліна Шафран і Васіль Сакоўскі.

Журы з прыкрасцю выявіла і дыскваліфікавала плагітара, які даслаў дзве падборкі прац. Прыгадаем, што **плагіят** (лац. *plagiatus* — украдзены; *plagium* — крадзеж) — гэта прысваенне чужога твора або творчай ідэі, задумы, надрукаванне яго пад сваім прозвішчам, даслоўнае запазычанне з чужых твораў, апублікаванае як арыгінальнае і ўласнае; літаратурны, мастацкі, навуковы крадж; **плагітар** — даслоўна: грабежнік — асона, якая ўчыніла плагіят. „Наш” плагітар пакарыстаўся творам „Жанчына ў пясках” японскага пісьменніка Абэ Коба. Відаць, не спадзяваўся, што члены журы ведаюць і японскую літаратуру.

Арганізаторы плануюць на працягу 2-3 месяцаў выдаць зборнік лепшых конкурсных твораў і восенню наладзіць сустрэчу ўдзельнікаў конкурсу з членамі журы. Этая сустрэча стане нагодай для презентацыі літаратурнага зборніка — плёну V Агульнапольскага конкурсу беларускай паэзіі і прозы.

Віталь ЛУБА

Французы загавораць па-беларуску

У жніўні Беларуское тэлебачанне пададзе сваіх гледачоў новымі праграмамі. На гэты раз — замежнымі. У эфір першага нацыянальнага канала Беларусі ўыйдзе прадукцыя Французскага міжнароднага канала CFI.

Трэба адзначыць, што згаданы канал не займаецца вытворчасцю сваёй прадукцыі, а толькі купляе розныя праграмы сваіх землякоў і распаўсюджвае іх у краінах, якія не здольныя самастойна набыць плён чужой інтэлектуальнай працы. Нямала ўдзячных гледачоў знаходзіць CFI і ў постсавецкіх краінах. З ліку быльш савецкіх рэспублік адпаведныя документы не падпісалі толькі прадстаўнікі Расіі і Эстоніі.

Дарэчы, за ўслугамі французаў звязаюцца як прыватныя, так і дзяржаўныя тэлеканалы. Прытым нікога не адпівае той факт, што ўсё, з чым ужо пазнаёміліся гледачы краін-суседзяў і з чым могуць пазнаёміцца ў бліжэйшы

час беларусы, ужо прайшло абкатку на тэлеканалах Францыі. Напрыклад, на БТ за гэта гатовы яшчэ плаціць. Толькі першае паўгода трансляцыя будзе весціся бясплатна, пасля чаго небагатаму нацыянальнаму тэлебачанню прыйдзе выкладваць са свайго бюджета на 300 „зялёных” штomesяц.

Плануецца, што французыскі эфір будзе перакрываць беларускі толькі сем разоў у месяц. Цікавая рэч: усе праграмы, набытыя ў CFI, будуць перакладзены на беларускую мову (гэтым ужо заняты адпаведныя спецыялісты). Такім чынам у такіх вядомых акцёраў як Луї дэ Фюнэс, Жан Марэ, Жэрар Дэпард’е і іншых ёсць шанс „загаварыць” па-беларуску. Застаецца дадаць, што, апрача мастацкіх фільмаў, канал CFI пастаўіць на БТ дакументальную і музычную прадукцыю, а таксама мультфільмы.

Беларуская деловая газета
№ 805, 22.07.2000 г.

Новы прэс-сакратар МЗС

Новым прэс-сакратаром МЗС прызначаны Павел Латушка, які дагэтуль працаваў консулам Беларусі ў Беластоку (Польшча).

Як і ягоны папярэднік, Павел Латушка будзе сумяшчаць пасады прэс-сакратара і начальніка ўпраўлення інфармацыі Міністэрства замежных спраў. Яму 27 гадоў, скончыў юры-

дычны факультэт Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Валодае англійскай і польскай мовамі. Жанаты, мае дачку.

Да выканання сваіх службовых абавязкаў новы прэс-сакратар прыступіў 10 ліпеня.

Андрэй АСМАЛОЎСКІ
БелаПАН, 14.07.2000 г.

Спадару Галене Сцепанюк
словы шчырага спачування з прычыны напаткаўшага яе гора —
смерці Бацькі
— выказываюць супрацоўнікі.

Войт Гарадоўскай гміны Яўген Семянюк уручае ўзнагароду „Ріма”. Злева вядучы „Басовічча” Аляксандар Памідораў.

Андрэй Паплаўскі — саліст гурту „Ріма”.

Новая хвала

[1 ♂ працяг]

арфаграфії, дух калектыву наскрэзь беларускі. Дэклараўваная са сцэны любой да роднага Гарадка, без якога гэтыя маладыя людзі не могуць жыць, уязлася ў іх з доўгіх роздумаваў і дыскусій. „Ігралі мы два месяцы ў польскім гурце, — кажа бубнач Андрэй Грэсь, — але гэта не было тое. Мая бабка зусім не гаварыла па-польску, бацькі гавораць па-беларуску, а я ўжо горш, але яшчэ гавару. Мае дзеци пэўна ўжо не будуць ведаць гэтае мовы. Шкада, але я жыву ў Гарадку і бачу, што тут робіцца. Таму мы сплачваем наш доўг, доўг апошняга пакалення, якое ведае беларускую мову”. „Ріма”, якая існуе ўсяго паўгоды, атрымала дзве ўзнагароды: Беларускага аб'яднання студэнтаў і войта Гарадоўскай гміны.

Другога дня фестывалю ўзнагароджаныя гурты зігралі яшчэ раз. Але гэта не было ўжо тое самае, не было атмасфери спаборніцтва, няпэўнасці, адным словам эмоций. Па-за конкурсам

выступілі гродзенскія анархісты „Кальян” і „Deviation”, якія некалькі гадоў прэзентуюць на „Басовішчы” бескампроміснасць у ацэнцы свету, у якім давялося ім жыць, і цікавую музыку. Я застаюся нязменным фанам „Deviation”. Як быццам у супрацьвагу ім стары пачцівы рок-н-рол зіграла „Крама”. І хоць ветэраны беларускай сцэны не прывезлі нічога новага, публіка пад іхнюю музыку гуляла першакласна.

„Н.Р.М.”, дарэчы, таксама па-за дзвёма-трэма новымі песнямі і агульнай канцепцыяй канцэрта — перадачы радыёстанцыі „Гамон” — зіграла і праспіваў старыя песні. І як заўсёды падняў публіку некалькі сантиметраў над зямлю. „Уліс” — гэта балючая ў нас справа. Ацэнка гурту даводзіць да расколу маладзёжныя тусоўкі і амаль да палітычных крызісаў. Нягледзячы на імпазантныя пасажы Славы Корана на гітары, зноў „чего то не хватало”. Публіка заставалася халоднай.

Польскі госьць „Acid Drinkers” зрабіў тое, за што ўзяў гроши: зіграў яшчэ адзін свой канцэрт, пасля якога нямала

было людзей задаволеных. Мне пасля мінулагодняга Казіка з „Культам” — паэтычнага і інтэлігентнага — ды нават цяжкай металёвой групы „Sweet Noise”, якая на сцэне зрабіла сапраўданае, нейкое маарыскае шоу, сёлетняя зорка падалася аднастайнай.

Безумоўна, аднак найважнейшай з'явай сёлетняга „Басовішча” былі новыя гурты — іх лік і якасць. Цікава, як яны будуць далей развівацца? Які наступны крок зробіць „Ріма”? Ці маладыя людзі знойдзут матывіроўку пасля гэтых ўзнагарод, якія зваліліся на іх галовы на самым пачатку дарогі? Заціскаю за вас пальцы.

Мікола ВАЎРАНЮК

На „Басовішчы”

„Басовішча” прыцягнула ўвагу аматараў рок-музыкі з Польшчы і іншых краін. У Гарадку спаткаліся рокмены з Катавіц, Шчэціна, Варшавы, Познані, прыехала моладзь з Беларусі (цэлья групы на аўтобусах) і з Нямеччыны.

Многія ехалі на „Басовішча” з боязню, што сустрэнуть там алкаголь, наркотыкі, цяжкую музыку і непрыемных асобеняў. Аднак скептыкі расчараўваліся. Факт, здараліся выпадкі, што некаторыя маладыя людзі не сумелі захаваць агульнаўпринятых норм, аднак большасць без дапамогі расслабляльных рэчываў гуляла да самай раніцы. А музыка? Кожны мог знайсці свой жанр.

Паўліна ШАФРАН

Да 20 угодкаў з дня смерці Уладзіміра Высоцкага

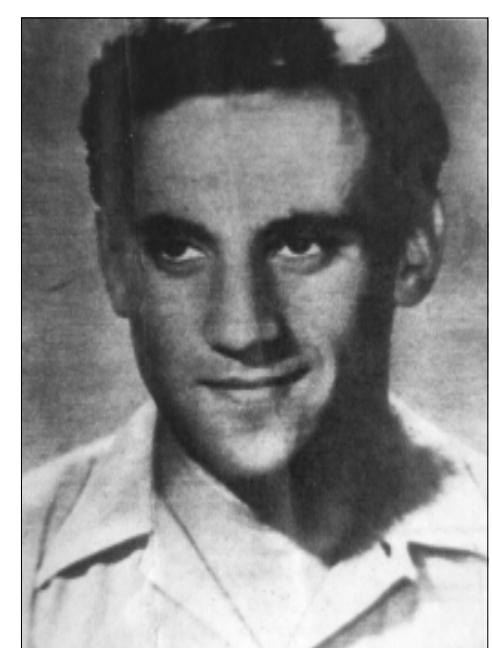
Другога такога няма

25 ліпеня мінула 20 гадавіна з дня смерці Уладзіміра Высоцкага. Быў ён незвычайным чалавекам — паэтам, спеваком, выдатным акцёрам. Выступіў у 24 кінафільмах, пакінуў па сабе тысячу песен, вершаў, запісаў пад два дзесяткі грампласцініак. У Савецкім Саюзе, хаця яго асона ўладамі ігнарыравалася, не было дому, у якім не сухалі б гэтага барда. Не дбаў ён пра славу, а сваім жыццём і творчасцю пярэчый фальшу, кан'юнктуршчыне, паказусе.

Уладзімір Высоцкі быў тытанам працы. У тэатры, на сцэне і эстрадзе працаў з вялікай засяроджанасцю. Сон лічыў стратай часу і пісаў галоўным чынам ноччу. Жыў у пастаяннай напрузе. Памёр на 42 годзе жыцця ў Москве, калі сталіца Савецкага Саюза жыла Алімпійскімі гульнямі. Сродкі масавай інфармацыйнай прамаўчалі гэту смерць, аднак вестка пра яе разышлася маланкава. Перад домам Высоцкага збраліся людзі, быццам на мітынг. У тэатр на Таганцы, дзе пры жыцці выступаў Высоцкі, на грамадзянскую паніхіду прыйшлі сотні тысяч паклоннікаў яго таленту. У народзе гаварылі, што ў Москве быў толькі два так шматлюдныя пахаванні: Сталіна і Высоцкага. Спачув Высоцкі дакладна па сярэдзіне Ваганькаўскіх могілак, на супраць увахода. Улады за гэта вызвалілі з пасады дырэктара могільніка.

Магілу Высоцкага наведваюць мільёны яго паклоннікаў з усяго свету. Сюды маладажоны прыносяць кветкі. Пры магіле маладыя людзі абменьваюцца адресамі, некаторыя пакідаюць свае гітары.

Сёння Уладзімір Высоцкі ўжо нікому не перашкаджае. Пры жыцці быў сімвалам надзеі. Апярэдзіў ён час, становічыся сімвалам сучаснасці.

Легенда Высоцкага жыве і ў Польшчы. Яго песні выконваліся польскімі артыстамі. На Беласточчыне песні ў арыгінальным выкананні карысталіся вялікай папулярнасцю. Я сам на працягу дваццаці гадоў збіраў усе матэрыялы пра гэтага мастака. Для мяне Высоцкі — перш за ўсё бард, кампазітар і паэт, а потым акцёр тэатра і кіно. У 1970-я гады слухаў я ягоныя песні з няякіх аматарскіх запісаў. Многія запісы пранікалі ў Польшчу нелегальнымі шляхамі. У маёй роднай Орлі Высоцкага ведаюць усе людзі сярэдняга пакалення. Малодшым жыхарам асона барда таксама не чужая, паколькі ў цэнтры мястэчка, у бары „У Богдана” часта гучаць песні ў выкананні Уладзіміра Высоцкага.

Міхал Мінцэвіч
Рэпрадукцыя аўтара

Тамара Саланевіч (1938-2000)

Памерла Тамара Саланевіч — выдатны тэлежурналіст і рэжысёр, праграмны дырэктар Беластоцкага аддзела Польскага тэлебачання.

Тамара Саланевіч нарадзілася ў Нароўцы. Закончыла паланістыку і журналистику на Варшавскім універсітэце. З 1971 года працавала ў Польскім тэлебачанні ў рэдакцыях інфармацый, рэпартажу Першай праграмы, грамадской і дакументальнага фільма.

Узнагароджана на многіх фестывалах у Польшчы і за мяжою. У багатай

калекцыі Яе ўзнагарод былі, між іншым: Залаты Ляйконік і Гран-пры Фестывалю кароткіх фільмаў у Кракаве, галоўная ўзнагарода фільмавага фестывалю ў Монтэ-Карла, Пры-футура ў Берліне, ўзнагароды старшыні Польскага тэлебачання і Асацыяцыі польскіх журналістаў, міжнародная ўзнагарода крытыкі, фільмавая ўзнагарода „Салідарнасці” ў 1981 годзе, шмат ўзнагарод журналісцкіх арганізацый і творчых асацыяцый.

Найчасцей здымала фільмы пра Беласточчыну. Як нікто іншы паказала зубра, караля Белавежскай пушчы, у фільме „Матачнік”. Але галоўным Яе героем былі людзі — жыхары беларускіх вёсак усходняй Беласточчыны. Паказвала побыт і абрацы беларускіх сялян у даваенай Польшчы (мастакі фільм „Крэсавая балада”), ахвярнае паломніцтва на Святую Гару Грабарку („Жэртва”) і заливанне водой Семяноўскага вадасховішча вёсак у вярхоўях Нарвы („Ці чуеш як плача зямля?”).

Два гады таму вярнулася з Варшавы ў Беласток і стала праграмным дырэкторам наймалодшага аддзялення Польскага тэлебачання. Дзякуючы Яе працы з малодшымі журналістамі ў Польшчы сталі гаварыць пра беластоцкую школу тэлевізійнага рэпартажу.

Адышла ад нас выдатная беларуска.

(ак)

Апальны Мамабук

Кароль Мамабук I (Мікола Кучыц) і Табу (Ігар Сівов).

Цяжкія часы насталі для чыноўнікаў беларускага Міністэрства культуры і падначаленых ім устаноў, якія быццам бы разумеюць неабходнасць творчай свабоды, але заадно вымушаны пільна сачыць за тым, каб творцы за- надта гэтай свабодай не карысталіся і сваіх крамольных дасягненняў шырокай публіцы не паказвалі. Нядайна польская газеты пісалі пра забарону паказу фільма Валерыя Панамарова „На Чорных лядах” (паводле аднайменнага апавядання Васіля Быкова) на фестывалі ў Лагаве-Любушскім. Дарэчы, фільм гэты паўстаў пяць гадоў таму, але да шырокага распаўсюджання не быў дапушчаны, паколькі, на думку чыноўнікаў, убівае клін у беларуска-расійскую дружбу.

Падобны лёс спаткаў п'есу Аляксея Дудараў „Прынц Мамабук”, якую ў мінскім тэатры „Вольная сцэна” рэжысіраваў Валера Мазынскі. Гэтую камедью Аляксей Дудараў напісаў год таму спецыяльна для калектыву „Вольная сцэна”.

Фабула п'есы не складаная. Галава экзатычнай бананавай рэспублікі Трыбудан, кароль Мамабук I, прыбывае з афіцыйным візітам у Бусярось. Вітаць госця ідзе Калюнія, які ўдзельнічае ў падобных мерапрыемствах толькі таму, што даюць за гэта выпіць і з'есці. Яго задача простая: махаць сцяжком і кричаць „Мір! Дружба! Трыбудан!” Падчас пабыткі ў Бусяросі да Мамабука даходзяць чуткі пра хваляванні на родным востраве. Дэмантранты спачатку патрабуюць бананаў, затым ставяць каралю закід, што няма ў яго мужчынскага наследніка. Тым часам перад трыбудан-

скім пасольствам дэмантруе бусярскую грамадзянку Маша, якая патрабуе сустрэцца з каралём Мамабукам. Затым высвятляецца, што Маша шмат гадоў таму дапамагала трывуданскім партызанам і будучаму каралю давала не толькі ўрокі географіі, ад чаго і нарадзіўся ў яе сын Калюнія. Мамабук, узрадаваны, што ў Бусяросі знайшоў мужчынскага наследніка, хоча з прынцам Мамабукам-Калюніем і чарговай жонкай Машай вярнуцца на радзіму, але на аэрадроме даведваецца пра палацовы пераварот у Трыбудане. Застаецца жыць у Бусяросі, дзе засноўвае ферму, на якой разам з Машай і Калюніем вырошчваюць бананы. На канец, пасля чарговага перавароту, Мамабука I зноў запрашаюць узначаліць Трыбудан. У п'есе паказаны дылемы чалавека пры ўладзе, спутанага канстытуцыяй і пратаколам, здзіўленага незадавальненнем грамадства і не разумеючага яго патрабаванняў.

Здавалася б, што нічога крамольнага ў такай камедыі быць не павінна, аднак вылавіць у дыялогах намёкі на сённяшнюю сітуацыю ў рэспубліцы не складана. Напрыклад, кароль Мамабук пытаем у свайго прыдворнага, Табу, пра мэту прыезду ў Трыбудан. Той адказвае: „Падпісаць мемарандум”.. „А патрэнны ён нам?” — дапытваецца кароль. „Не”, — кажа Табу. „А ім?” — зноў пытаем Мамабук. „Таксама не”. — „Дык чаму ж мы сюды прыехалі?” — „Бо да іх ніхто не прыяджае”, — удакладняе Табу. Або іншы сюжэт: перад сустречай з галавой Бусяросі Мамабук хвалюеца, што не ведае бусярской мовы. Табу супакой-

вае карала: „Старшыня Бусяросі пабусяроску таксама не ўмее”.

Валеры Мазынскі пачаў рыхтаваць п'есу 1 верасня мінулага года. Мела яна быць пастаўлена да Новага года, але не атрымалася, бо не было грошай.

— Адзін з чыноўнікаў прачытаў п'есу і падняў антымамабукавы шум, знайшоўшы ў ёй антыдзяржаўную лозунгі, — адзначае рэжысёр і падкрэслівае: — Гэта ж байка! Зыходзячы з гэтага пункту гледжання трэба было б забараніць Крапіву, Лафантэна, любую сатыру. Пакуль жыве сатыра, тады жыве здаровае грамадства.

Калектыв „Вольной сцэны” не праціў уладу дазволу, бо ж аўтарам п'есы з'яўляецца сам Дудараў, заслужаны драматург, лаўрэат дзяржаўных прэмій. Рыхтаваўся спектакль на баку. Мне давялося ўдзельнічаць у прагоне спектакля 22 чэрвеня г.г. Параўноўваючы вастрыню сатыры ў гэтым спектаклі са з'едлівасцю тэкстаў, якія можна пачуць на сцэнах польскіх тэатраў і кабарэ, гэтая першая з'яўляецца зусім далікатнай. Відаць, польская палітычныя эліты за апошнія дзесяцігоддзе звыкліся з тым, што знаходзяцца яны пад пільнай увагай грамадства і крытыку ў свой адрес успрымаюць у катэгорыях прафесійнай рызыкі. У Беларусі пра ўладу можна гаварыць толькі добра або маўчаць.

Задача спектакля мела адбыцца 29 чэрвеня. Незадоўга да першага публіч-

нага агляду міністэрскія чыноўнікі загадалі паказаць спектакль адмысловай камісіі, да таго на нейтральным грунце — на сцэне іншага тэатра. Акцёры адмовіліся выступаць на чужой сцэне. Камісія таксама заўпарцілася і прыйсці ў тэатр не пажадала. На другі дзень у міністэрства выклікалі дырэктара тэатра, рэжысёра і аўтара п'есы. Пасля размовы міністр даў згоду на грамадскі прагляд з узделам прадстаўнікоў ягонага ведомства.

— Вар’яцкі дом, — кажа пасля прагляду Валеры Мазынскі. — Глядач успрыняў спектакль цудоўна, а сінкліт сабраўся і пайшоў, нічога не сказаўшы, хача мелася быць нейкая размова. Узмахнулі рукой, быццам няма чаго глядзець, і пайшлі.

У палове ліпеня высветлілася, што п'еса ў рэпертуар тэатра ўключана не будзе. Тэарэтычна можа яна ставіцца як антэрпрэзы — прыватнае тэатральнае мерапрыемства, але на практицы гэта можа стаць немагчымым, напрыклад, па той прычыне, што тэатры ці дамы культуры будуть баяцца зняць трупе сцэну. Міністр культуры не палічыў таксама мэтазгодным аднавіць Валеру Мазынску контракт на пасаду мастацкага кірауніка тэатра „Вольная сцэна” на новы тэатральны сезон, які пачынаецца 1 жніўня.

Віталій ЛУБА
Фота аўтара

Калюнія (Мікола Рабычын) і Маша (Татяна Мархель).

Тэатр ілюзій

[1 ♂ працяг]

ў іншое месца. Найбольш пераканаўчыя акцыі праводзяцца Аляксандром Кваснёўскі і Мар’янам Кшаклеўскі. Першы аўбяцца былым калгаснікам, што калі толькі выйграе выбары, неадкладна пачне плаціць ім сацыяльныя пенсіі. Другі даўёў у Сейме да прыняція закона, які дае жыхарам камунальных і кааператыўных кватэр права на іх уласнасць.

Каб купіць пару соцені тысяч галасоў, Кваснёўскі аўбяцца бедным людзям грошы, якіх няма, а якія можна ўзяць толькі з падаткаў. Велічыня падаткаў тым часам дасягнула ўжо межаў абсурду. Кшаклеўскі раздае права ўласнасці на кватэрэ людзям, якія іх пры камуністах атрымалі амаль дарма. Купляе та-

кім чынам сотні тысяч галасоў і спакойна можа чакаць рашэння Кваснёўскага. Калі презідэнт адкіне гэты закон, страціць патэнцыяльных выбаршчыкаў; калі падпіша, тады прывядзе ў дзеянасць закон, які выкліча новую хвалю карупцыі. Тыя, менавіта, што маюць ужо прыватныя кватэры, у адпаведнасці з законам павінны атрымаць талоны на іншую дзяржаўную ці камунальную ўласнасць. Ведаючы практику штодзённага жыцця, не цяжка дадумацца як будзе выглядаць падзел гэтай маёмасці.

Іншыя кандыдаты, напрыклад, генерал Тадэвуш Вілецкі ці Ян Лапушанскі, адклікаюцца да нацыяналістычных пачуццяў палякаў. Апрача Беласточчыны цяжка, аднак, на нацыяналістычных лозунгах мабілізаваць электарат. У Польшчы ўжо амаль няма людзей іншай нацыянальнасці, таму часта выступаюць

спробы стварыць нейкую іх імітацыю. „Сапраўдныя патрыёты” пачынаюць тады змагацца з лібераламі, гомасексуалістамі, прыдуманымі ўрэямі.

Лех Валэнса вядзе сваю кампанію, спасылаючыся на міфы пра „Салідарнасць” восьмідзесятых гадоў і свае заслуగі ў разбурэнні камунізму. Аднак што раз часцей замест воплескаў сустракаюць яго свісты з боку публікі. Яго палітычны лёс надта напамінае лёс Гарбачава. Валэнса і Гарбачоў далі ў сваіх краінах пачатак вялікім зменам. Развал камунізму выкінуў, аднак, на абочыну вялікую колькасць людзей прайграных. Пра іх заслуగі хутка забыліся нават найбліжэйшыя палітычныя сябры. Большина „дэмакрататаў” цынічна выкарысталася нагоду, каб заняць адпаведнае месца ў эканамічным і палітычным жыцці. Сёння Валэнса нікому ўжо непатрэб-

ны, нікога больш не прывядзе да ўлады. Таму, калі ўлічыць факт, што быў ён ужо прэзідэнтам краіны, яго змаганне за ўладу выглядае праста жаласна.

Усё паказвае, што прэзідэнтам пайторна стане Кваснёўскі. Вакол яго і Лешка Мілера круціцца штораз больш ахвотных дарваницаў да публічных грошай. Усялякая ідэалогія ў змаганні за ўладу стравіцца ўжо сэнс. У г.зв. посткамуністычным лагеры штораз больш быльых салідарнікаў. Традыцыйна ўжо ніхто і ў гэтай выбарчай кампаніі не ўспрымае ўсур'ёз грамадзян, якія плацяцца падаткі. Интелектуальная праца штабаў галоўных кандыдатаў накіравана на тое, як абмануць больш электарату. Усе ведаючы, што пераможцаў і так ніхто і ніколі не разлічвае з таго, што аўбяцаў выбаршчыкам.

Яўген МІРАНОВІЧ

Чалавек з Тэхаса

(5)

... На Беларусі я быў у дзевяноста першым годзе, — спадар Святаслаў Шабовіч усміхаецца сваім думкам. Не зразумецы парою чалавека, які больш пяцідзесяці гадоў пражыў на чужыне, ды і дзяянства на роднай зямельцы не ўяўлялася яму казкай, а вось жа сэрцам і душою застаўся з Беларуссю. Нягледзячы на боль і прыніжэнні, якія на-канаваў яму лёс. Ну, што ж, гаворыць спадар Святаслаў, наведаў я наш ма-ёнтак. Цяпер там калгас. Пабудавалі новую вёску. Ёсьць там клініка. Пасля паехалі ў Мінск. Там я затрымаўся ў гасцініцы „Юбілейная”. Паглядзеў сталіцу Беларусі і яе ваколіцы. І ў Радашковічах быў.

А цяпер вось спадар Шабовіч, пры-ехаўши найперш у Шчэцін да сваёй дваюраднай сястры Галены Герман (з дому: Лёля Дубяга), наведаў разам з ёю Беласток. Так раіла яму сястра Лёля, і ад Беластока пачаў ён сваю сустречу з Беларуссю. Пабывалі яны такса-ма ў Супраслі з яго бясцэннымі помні-камі праваслаўнай культуры, у Чорнай-Беластроцкай, паехалі на Святую Гару Грабарку, у Яблачын і Тыкоцін.

Разам з сястрой збраліся яны па-ехаць у Мінск, Радашковічы, наведаць родныя мясціны. Дваюрадная сястра Лёля, дачка роднага дзядзькі спадара Святаслава, які шмат добрага зрабіў яго маці, таксама прайшла нялёгкую жыццёвую дарогу, але яе лёс кінуў крыху бліжэй, у Польшчу.

Няхай яна сама вам раскажа, раіць спадар Шабовіч.

Сапраўды, якія падобныя лёсы гэтых людзей!

Усіх нас вывезлі ў Сібір, пачала ах-воча расказваць спадарыня Лёля. Усіх: бацьку, маці, бацькаву маці — маю ба-булю, малодшую сястру мамы — Лю-ду. Бацька памёр у лагеры на так званую „палагру”. Памёр „от истощения”.

У фальварку ў Дубавым, бацька цяж-кой фізічнай працы не займаўся, паколькі ён быў інвалідам. Яшчэ ў Моск-ве ў гімназіі ён бег па калідоры і паваліўся. Разбіў калена, і косць пачала пса-вацца. Дзякую Богу, што ён быў у Моск-ве, то нагу выратавалі, уставіўши яму цялячую костку. Эта было ў першую сусветную вайну. Ад войска і цяжкой фізічнай працы ён быў звольнены, але ў маёнтку, які мой дзед пакінуў тром сы-нам, усім кіраваў мой бацька.

Не дзіва, што ў лагеры бацька не вы-тримаў. Памёр ён у 37 гадоў. Яму быў загадалі падпісаць савецкае падданства, але ён не згадзіўся, бо ведаў, што тады ўжо дахаты не вернецца, і ў выніку гэтага ён трапіў у лагер.

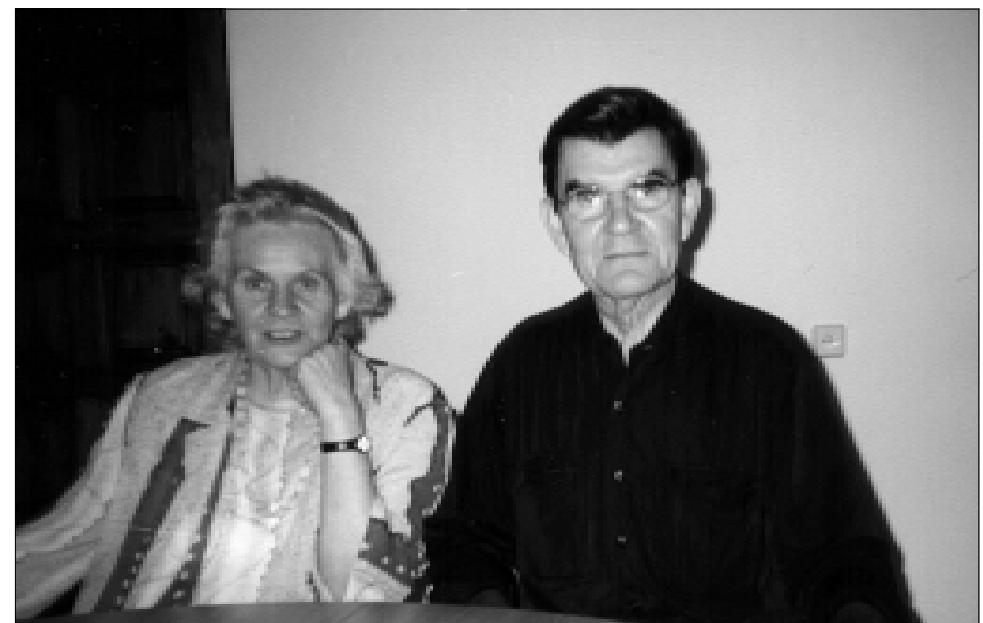
Калі фарміравалася армія Андэрса, да нас у Сібір прыехаў брат майго баць-кі Аркадзь, які быў ваеннапалонным і ўступіў у польскую армію. Дзядзька забраў цёплю Людмілу, і яна, як і дзядзька Аркадзь, выехала з Сібіры з арміяй Андэрса. Пасля вайны або апынулася ў Англіі.

Яшчэ тады, калі прыехаў да нас у ссылку дзядзька Аркадзь, бацька не сядзеў. Яго ўзялі ў сорак трэцім. Вытрымаў там некалькі месяцаў. У каstryч-ніку таго ж года ён памёр.

Засталіся мы з мамай і бабуляй, — на вочы спадарыні Лёлі наплываюць слёзы, якія ліюцца ручаем ужо да канца на-шай размовы. У сорак шостым паявіла-ся магчымасць выехаць з Сібіры, успа-мінае яна. Але як гэта зрабіць? Да-кументы ўсе ў нас канфіскавалі. Як жа да-казаць, што мы — грамадзяне Польшчы?!

І тады маёй маме прысніўся сон. Эта было ў ноч перад апошнім днём, калі можна было падаваць да-кументы. Нібы прыйшоў да яе бацька і сказаў, каб яна не хвалявалася і паглядзела пад падклад-ку франчу, у якім ён прыехаў у Сібір.

Што рабіць? — Франч жа мы памя-нялі з адной татаркай на бульбу. Рані-

Спадар Шабовіч з дваюраднай сястрай Лёляй.

цай мама пабегла да тае татаркі. Але ці аддасць яна той франч. Мама вырашыла сказаць, што хоча пазычыць франч на меру, бо нехта шые, хоча глянуць.

Прынесла маці франч дахаты. Разам з бабуляй яны адпаролі падкладку: там быўлі два да-кументы — на маму і бабулю. Адзін да-кумент на бабулю, што яна, польская грамадзянка, упаўнаважана распара-джацца маёнткам Дубавое. Да-кумент на маму — што яна купіла ка-валак луга. Можа гэта не быўлі найважнейшыя паперы, мо нават засталіся ў франчу выпадкова, але яны дапамаглі нам вярнуцца ў Польшчу, у Шчэцін. Бацькаў брат, які жыў у Польшчы, узяў нас пад сваю апеку.

Пастскрыптум

У Беласток, каб суправаджаць спа-дара Святаслава Шабовіча ў яго пад-арожжы на Беларусь і ў Вільню, прыехаў з Варшавы Ежы Шпэрковіч, былы польскі карэспандэнт у Москве, муж журнaliсткі Ганны Краль, а галоўнае — зямляк спадара Шабовіча з Мядзельшчыны.

І добра, што прыехаў, бо без яго, ба-дай, пошуку беларуса з Тэхаса не быўлі б такія плённыя. Зрэшты, сам спадар Святаслаў сказаў мне, што не разлічае на

тое, што знайдзе магілу свайї маці. А ўсё-такі...

Днямі пазваніла мне са Шчэціна пані Галена. Знайшлі магілу Славікавай ма-ці, маёй цёткі, сказала яна ўсхваляваным голасам. Я думаю, што ўсё гэта дзякуючы Ежы Шпэрковічу. Ведаце, журналісты, яны ўмеюць праўду выцягваць. Раней усе там маўчалі. А цяпер пра ўсё ра-сказаў восьмідзесяцігадовы чалавек. Былі сведкі забойства маці Святаслава. Гэта быўлі дзеці (пяць і дзесяць гадоў), якія падгледзелі, як гэта адбылося. Па зага-ду нейкага ватажкі яе забілі два банды-ты ў лесе. Пасля яны мелі паведаміць яму, што заданне выканана. Пасля вай-ны той ватажка (ён быў мясцовы) выехаў у Карэлію і там „выскачыў” з вакна.

У той трагічны дзень, калі забілі Сла-вікаву маці, спадарыня Лёля ўсплакнула ў тэлефонную трубку, бандыт кінуў труп жанчыны на каня і вывёз у іншое месца. Кінуў яго ў кусты. Ваўкі пааб'ядалі цела, застаўся толькі шкілет. Лю-дзі прысыпалі яго зямлём.

Землякі паказалі нам тое месца. Трэ-ба будзе яго пасвяціць, мо зрабіць пом-нік ці палажыць камень.

Ада ЧАЧУГА
Фота аўтара

Гульні і адпачынак

Вучні гайнаўскіх школ у ліпені 2000 года прымалі ўдзел у восьмым мастацкім дзіцячым пленэры „Канікулы з масти-твам і тэатрам”, які праходзіў у Асяродку ўзорных праектаў для калекіх асоб.

Каля пяцідзесяці вучніў ва ўзросце ад шасці да шаснадцаті гадоў на спаткінні, якія вялі спецыяліст па ткацтве, мастак Анна Бэднарчук з Вар-шавы ды Ілена Пэвэльска і Адам Язер-скі — студэнты аддзялення графікі з Універсітэта імя Мікалая Каперніка з Торуні. Пасля кароткай тэарэтычнай падрыхтоўкі дзеці і моладзь, залежна ад зацікаўленняў і здольнасцей, выконва-лі графіку, лінарыт, ткацкія працы, ма-люнкі, рысункі і працы з выкарыстан-нем розных тэхнік. За іх работай наглядалі і парады давалі спецыялісты па ма-стацтве. Вучні, так як і ў мінулых гадах, прыхітаваліся да выступлення ў лялеч-ным тэатры. Дзецыям трэба было пад-рыхтаваць прыгожыя лялькі, размаля-ваць сцэну, дапрацаваць сцэнарый, за-

своіць тэкст, а пасля правільна сказаць яго. У халодныя дні заняткі адбываліся ў памяшканні асяродка, у цёплія — на панадворку. Побач месца працы знаходзілася пляцоўка для гульняў, на якой дзеци займаліся ў час перапынкаў. На занятках дзецы выявілі зацікаўленасць жы-вапісам, ткацтвам, рысункам.

— Спаткінне з натурай арганізум з мэтай набліжэння моладзі прыгожасці прыроды, — заяўвіла кіраўнік асяродка, Яніна Язерска, якая летам арганізуе таксама агульнопольскі пленэр праектавання мэблі для інвалідаў і пленэр для студэнтаў вышэйших мастацкіх школ.

Летам сустракаюцца ў асяродку лю-дзі трох пакаленняў: дзецы, студэнты і вядомыя польскія праектантны мэблі для калекіх асоб. Два апошнія гады ў Гайнаўцы праектавалася мэблі і прылады для невідучых, а ў гэтым годзе — для дзяцей хворых энцэфалітам. У ве-расні спаткаюцца студэнты, якія будуць практикавацца ў графіцы і жывапісе,

Адпачынак з натурай.

затым увесь год у асяродку будуть вы-конвацца індывідуальныя заказы і аб-сталяванні для школ або асяродкаў для інвалідаў. Асяродак зарабляе на сваю дзейнасць, прадаючы мэблю і прылады,

але на арганізацію адпачынку для дзя-цей і моладзі спатрэбілася фінансавая ўспамога гарадскага бюджету.

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

Амерыканскіе кіно ў Беларускім музеі

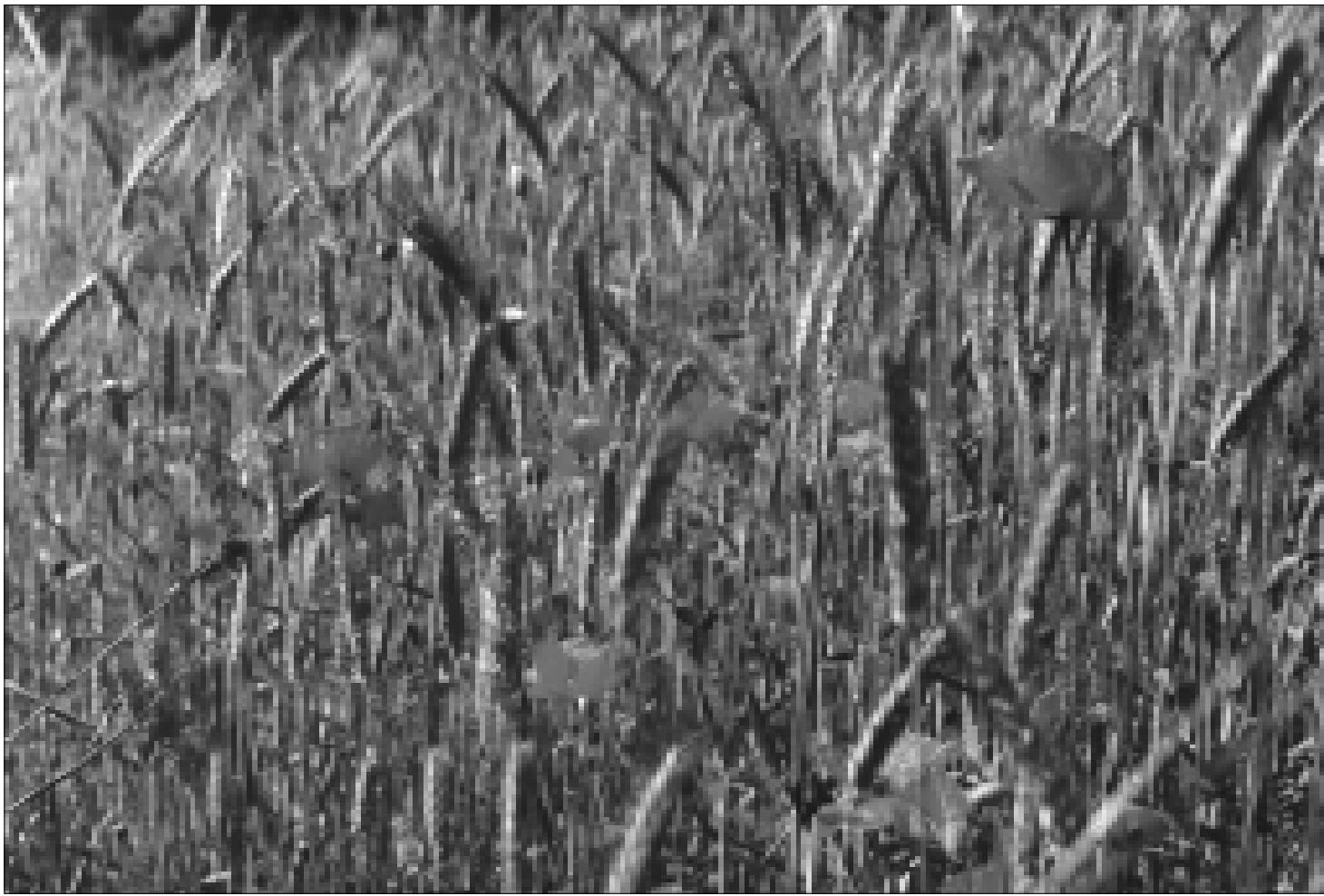
Супольнымі сіламі пабудавалі Беларускі музей у Гайнаўцы. Улады Беларусі таксама дапамагалі чым толькі маглі і за гэта ім вялікае дзякую. Пад-ара-валі яны кінаапаратуру для дэ-маністравання фільмаў. Усе думалі і лі-чылі, што калі ёсць добрая кінаўста-ноўка, прасторная зала, то школьнай

аднак сталася наадварот. Ад самага пачатку ў рэпертуар ні разу не ўключылі аніводнага беларускага фільма і ў беларускай установе да сы-та кормяць гледачоў амерыканскімі кі-некарцінамі. У май дэманстраваліся там выключна амерыканскія фільмы (усіх пяць), а ў чэрвені — чатыры амерыканскія і адзін французскі. Аддзел БГКТ у Гайнаўцы не праяўляе ніякай зацікаўленнасці, каб змяніць гэты стан рэчаў.

Другая недарэчнасць — называ кіно. На афішах написана: Kino w Hajnówce Muzeum Kultury Białoruskiej. Справа ўтым, што кіно ў Гайнаўцы не з'яўляеца ўласнасцю Музея, а ўлад горада. На маю думку, выкарыстоўванне назывы Музея беларускай культуры на афішах павінна быць забаронена. ЮВВ

Зорка

СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

Кашубы на шкле маляваныя

Невялікі кавалак шкла памаленіку запаўняеца блакітнай фарбай. Праз шкляную шыбку штораз менш відаць спадарыню Крысціну Малэ́к. Яна пэндзлікам запаўняе раней абвешчаныя абрывы кветак, збожжа, вясковых хат, сонца на зыходзе. Так узімікае щудоўны кашубскі краявід. Ідзем слядамі спадарыні Крысціны з Хмельна ў яе вёску Гарч, назва якой, праўдападобна, выводзіцца ад гаршка. Навокал узгоркі, натуральна абсияная макам, васількамі, рамонкамі. Блішчаць яны ў праменнях залатістага сонца. Вечер прагульваеца ў розных адценнях зелені збожжа і травы. Унізе блішчаць серабрыстая

тонь возера. Хочацца затрымацца і адразу гэта ўвекавечыць на карціне. Штораз па дарозе мінаюць нас імкнучыя з вялікай хуткасцю машыны.

Заходзім у будынак школы, якой ужо больш за сто гадоў. У ёй жыве яе былая кіраунічка, спадарыня Крысціна. Зараз у будынку школы апрача прыватнай кватэры знаходзіцца прадшкольны аддзел. Аказваеца, нашай герайні німа дома. Гаспадар адпраўляе нас назад у Хмельна, паказваючы дарогу цераз поле. Спадарыню Крысціну знаходзім у Доме культуры ў Хмельне на мастацкіх занятках з дзецьмі. Дамаўляецца на сустрэчу ў школе на наступ-

ны дзень. Спадарыня Крысціна вядзе ў ёй бібліятэку.

На спатканні яна прынесла свае малюнкі на шкле, якія таксама ўпрыгожваюць бібліятэку. Аказваеца, малярка здаўна захаплялася мастацтвам, але штодзённая праца ў школе ў пачатковых класах не дазваляла ёй заняцца гэ-

П'еса „Малы коцік” — выступаюць дзеці з Рыбалай.

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

Легенда пра Чортаву мост

Над берагам Белага возера жыў рыбак. У яго была надзвычай прыгожая дачка. Хацеў яе добра выдаць замуж, але не мог даць ёй багатага пасагу. Аднойчы ў навакольных лясах паляваў рыбар. Пабачыў ён дачку рыбака і закахаўся ў прыгажуні. Сказаў, што праз нейкі час прыедзе ў сваты.

Рыбак доўга раздумваў, адкуль дачцэ ўзяць пасаг. Ноччу з'явіўся перад ім д'ябал. Узамен за душу абяцаў даць многа золата і яшчэ паабяцаў збудаваць мост паміж возерамі Рэкам і Белым. Такім чынам намнога бліжэй было б у Лапаліцы і Картузы. Стары рыбак даў слова, аднак адзначыў, што дамова будзе важнай толькі тады, калі ўсе свае абяцанкі чорт выпаўніць яшчэ ў гэтую ноч.

Ліхі зразу ўзяўся за працу. Яго слугі прывалаклі рыбаку меж золата. Сам чорт узяўся будаваць мост.

Уся сям'я рыбака дрыжэла ад страху. Уся радня ўсю ноч малітися да Бога, каб нячысцік не паспей перад першым кукарэканнем пеўня. А д'ябал ужо валок апошні валун!.. Аж тут азваўся певень. Д'яблаў камень зваліўся ў падножжа гары ля плаціны. На яго ўскочыў певень і чарговы раз закукарэкаў. На камені адбіўся след пеўневай лапы. А калі прыехаў рыбар і ўбачыў, што здарылася, дык загадаў нячыстае золата выкінуць у возера.

Міхал Якуш,
Краязнаўчы гурток у Хмельне
„Піявіца”

тым. Аднак умовы працы ў школе прымусілі яе ўласнаручна рабіць розныя дапаможнікі. У 1986 г. на дваццацігоддзе каранацыі абраzu Сяноўскай Маці Божай (патронкі кашубаў) абелешчаны быў конкурс.

— Прыступіць да конкурсу заахвочыў мяне ксёндз, — кажа спадарыня Крысціна. — Задумала я намаляваць Божую Маці на шкле. Даўно ўжо ў нас, на Кашубах, ніхто не маляваў так на шкле. А гэта ж наша традыцыя. У старых хатах можна сустрэць маляваныя на шкле абразы. Я намалявала Божую Маці ў папаратніку, бо, паводле легенды, яна там аб'явілася. Як ні дзіўна, я заняла трэцяе месца. Гэта мяне падбадзёрыла да малявання на шкле, да вяртання нашай даўняй традыцыі.

З той пары маляванне на шкле кашубскіх краявідаў, кветак і мадоннаў завалодала жыццём спадарыні Крысціны. Яе кватэра абліндулася ў майстэрню і галерэю. Найбольш любіць маляваць на гарышчы свайго дома. Патрапіць кінуць усё, узяць пэндзлік, алейныя фарбы і на доўгія гадзіны аддацца маляванню. Над куском шкла можа прасядзець нават да поўначы. І так пераносіць на шкло ўсю прыгажосць кашубскай зямлі. Примаючы ўдзел у многіх конкурсах народнай творчасці, кашубскіх кірмашах, заявяла славу не толькі на Кашубах, але і за межамі краіны (Гамбург, Парыж, Берлін). Цяпер вучыць малявання на шкле дзяцей у Хмельне. Зачароўваючы нас гэтыя цудоўныя малюнкі, макі, званочки, возера, заход сонца, а таксама вітражы — новае захапленне спадарыні Крысціны.

— Раблю ўсё, каб традыцыя малявання на шкле ніколі на Кашубах не загінула, — гаворыць на заканчэнне мастачка.

Паўліна ПАШКО,
Анэта ГАЛІМСКАЯ
„Кашэбско столеца”

Легенда пра Аўгустова

Аднойчы цераз нашу вёску праезджаў кароль Аўгуст і яму сапсавалася калясо ў карэце. І тады кароль Аўгуст пайшоў шукаць дапамогі ў жыхароў. Людзі нашай вёскі ахвотна дапамаглі каралю.

У падзяку за тое наша вёска атрымала назуву ад імя караля — Аўгустова. Раней яна называлася Варанкі.

Юстына ВЫШКОЎСКАЯ
„Сустрачанская”

Легенда пра Зубава

Калісьці ў адной з бельскіх вёсак жыў царскі чыноўнік, прозвішча якога было Зубаў. Ён не меў дзяцей і таму на старасць прадаў хату людзям,

якія там жылі. У яго гонар нашу вёску назвалі Зубавам. Палац Зубава стаяў там, дзе цяпер стаіць мая хата.

Андрэй ПАЎЛЮЧУК

Сімвалічна песня

Кожны рэгіён мае свой лозунг, сімвал, што сці, што толькі яму характэрнае. Несумненна, такім сімвалам Кашубаў з'яўляецца кашубскі алфавіт. Апраўданнем гэтых слоў колькасць месц, у якіх мы яго бачылі: наш асяродак, школа, керамічны цех, а нават рэстараны. Алфавіт вядомы на ўсіх Кашубах. Яго гісторыя сягае даўняй мінуўшчыны, аднак не вядома хто і калі яго прыдумаў. Многімі гадамі песня адигрываала важную ролю. Была „вартайніком”, які сачыў, каб людзі ў час германізацыі не забылі сваёй роднай мовы. Тэксты песень з розных рэгіёнаў Ка-

шубаў адрозніваюцца. Аднак мелодыя заўсёды тая ж самая. Цікава, што алфавіт спяваецца толькі маючы патрэбныя рэчы — ілюстрацыю тэксту ды палачкай, якой указваюцца малюнкі. Найперш вядучы паказвае іх па чарзе. Пасля пайтарае ўсе назвы з апошняй і папярэдніх строф. Іх шэсць або чатыры. Песня даволі папулярная. Амаль уся моладзь, з якой мы пазнайміліся ведае яе вельмі добра. Нават нам, людзям з Беласточчыны, яна прыпала да густу і мы яе хутка разчулы.

Мішка СЦЕПАНЮК
„Піявіца”

Ветэран Сустрэч

Міхась СЦЕПАНЮК — вучань I класа Бельскага беларускага ліцэя, паклоннік Лявона Вольскага і рок-гурту „Н.Р.М.”, на Сустрэчах „Зоркі” быў ужо дзевятыццаты раз.

Міхась (злева) і Тамаш (задад).

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

Вячэра-неспадзяванка

Удзельнікі XIX Сустрэч „Зоркі” спаткаліся 7 чэрвеня г.г. на вакзале ПКП у Беластоку. Чакаючы на прыезд цягніка ўсе гутарылі пра месца XIX Сустрэч — Хмельна. У час падарожжа некаторыя вярталіся ў сваіх размовах да мінулых Сустрэч „Зоркі”. З вакзала ў Гданьску група маладых журналістаў паехала аўтобусам у Хмельна. На месца даехалі мы ў 9 гадзін вечара. Па галоўнай вуліцы Грыфа Паморскага наш новы знаёмы з Хмельна, спадар

Станіслаў Клімовіч, паказаў наша месца празывання — будынак з чырвонай цэглы, у якім памяшчаліца Школьны маладзёжны дом вандруніка. Пасля кватарунку стомленыя турысты з вялікай ахвотай селі да вячэры. Аднак у адну хвіліну ахвота да яды пагасла — нам загадалі дастаць свае падарожныя бутэрброды, каб не трymаць іх цэлы тыдзень пад падушкай.

Кася ЯРАШЭВІЧ
„Сустрачанская”

Польска-беларуская крыжаванка № 31

Запоўніце клеткі беларускім словамі.

Warga	▼	Rzeka	Fala	▼	Anioł	Rano
Mur						
	►	▼		►	▼	▼
Banan	►					
	►				—	
Mak	Jemioła	►				

Адказ на крыжаванку № 27: Рыбак, сын, факт. Рыса, бык, бант, кіт.

— *Міхась, мы даведаліся, што ты з'яўляешся сапраўдным ветэранам Сустрэч „Зоркі”. Удзельнічаеш у іх ужо дзевятыццаты раз. Ці памятаеш, як пачалася твая прыгода з „Зоркай”?*

— Усё пачалося з урокаў беларускай мовы. Мая настаўніца сказала, каб я напісаў артыкул пра экспкурсію ў Люблін. Потым я атрымаў запрашэнне на першыя Сустрэчы. Я вельмі баяўся, але паехаў. Цяпер думаю, што гэта было адно з найлепшых рашэнняў у майі жыцці.

— *Што табе найбольш падабаецца ў Сустрэчах?*

— Атмасфера. Нідзе такой няма. Гэта найлепшае. Дзякуючы добрай атмасферы чалавек развіваецца. Яна неабходная.

— *Ці ёсць што-небудзь, што табе не падабаецца?*

— Мне ўсё падабаецца. Усё куль, хаця часам шкадую, што іншыя ўдзельнікі адбіваюцца, замест пісаць артыкулы.

— *Ці Сустрэчы маюць нейкія традыцыі? Калі так, дык якія?*

— Традыцыйный Сустрэч з'яўляецца, напрыклад, стварэнне кабарэ.

— *Чаго не ханае на Сустрэчах?*

— На маю думку, на Сустрэчах замала хлопцаў, а замнога дзяўчат. Гэта крыху перашкаджае.

— *Мы чулі, што Сустрэчы не абыходзяцца без дзіўных, каб не скажаць ідывятычных, сітуацый. Якія асталіся ў тваёй памяці?*

— У маёй памяці два здарэнні. Першае звязана з экспкурсіяй у Мастаўляны. Па дарозе мы заехалі ў царкву, наведалі бацюшку ў Ялоўцы, потым трапілі ў Мастаўляны. Калі мы вярталіся ў асяродак, у якім пабывалі, пабачылі, што няма Дарка Фіёніка. Усёй групе трэба было вярнуцца. Дарка мы спаткалі па дарозе да бацюшкі. Ён увайшоў у аўтобус і нічога не гаворачы заняў сваё месца. Гэта было дзіўнае. Незвычайнімі былі таксама паводзіны майго сябры, Томка Сулімы, які на Сустрэчах у Старыне на працягу пяці дзён ладзіў дзвёры, а яны ўсё псоваліся.

— *Цяпер заглянем у больш асабістыя справы. Ці ты маеш дзяўчыну?*

— Я не маю дзяўчыны. Мне яна непатрэбная ў гэтай хвіліне.

— *А сустрачанкі табе падабаюцца?*

— Так, вельмі.

— *А паклоннікам якой дзяўчыны ты з'яўляешься?*

— Мне найбольш падабаеца Аня і кашубкі, асабліва Мадзя. Ёсьць яшчэ адна няздзейненая сустрачанка з Бельскага белліцэя, якая мне вельмі падабаеца.

— *На Сустрэчах „Зоркі” ты з вельмі вялікім энтузізмам гаварыў пра кашубак. Чаму? Адкуль твае зацікаўленне мясцовымі дзяўчынамі?*

— Думаю, што трэба звяртаць увагу на міжрэгіональныя контакты і таму я стараюся знаёміца з адноддкамі з новага рэгіёна.

— *Цяпер, Міхась, скажы, адкуль узялося тваё ўпартасце паклонніцтва гурту „Н.Р.М.”?*

— „Н.Р.М.” гэта цудоўныя слова і музыка, паэзія. Гэта ўсё, што найлепшае ў беларускай рок-музыцы. Гэта найлепшы гурт на свеце.

— *Дзякуюем за разговор.*

— Дзякую.

Гутарылі Кася ЯРАШЭВІЧ і Юстына ВЫШКОЎСКАЯ
„Сустрачанская”

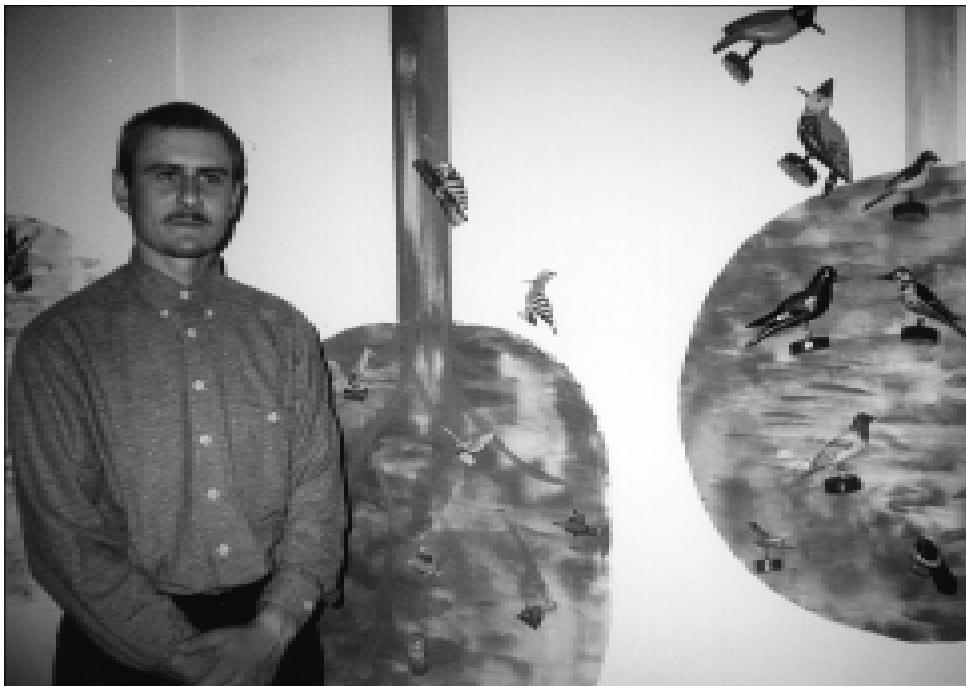

Кашубка ў традыцыйным уборы.

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

Лявон Наумок дэманструе творы свае і бацькі Уладзіміра (на Свяце беларускай культуры ў Беластоку).

Міраслаў Наумок любіць свет прыроды.

Беларускія народныя фэсты

У Нурцы і Кляшчэлях

Ірэна Паўлючук выконвае песню „Вішня”.

Мой Беластоцкі край, мая Айчына,
З табою звязаны мой лёс і доля
Люблю лісы твае, люблю даліны,
Кахаю ічыра бацкаўскае поле.

Гэтай песні на слова Алеся Барская распачынаюцца беларускія народныя фэсты, арганізаваныя Галоўным праўленнем БГКТ і ўладамі паасобных гмін. Глыбокія нацыянальна-патрыятычныя слова і мілагучная мелодыя, напісаная Мікалаем Сатурам, заўсёды з вялікай увагай слухаюцца ўдзельніка-

мі кожнага фэсту. Гэтак было ў Новым Двары і Саколцы, Чаромсе і Сямятычах, а 16 ліпеня — у Нурцы Сямятычага і Кляшчэлях Гайнайўскага паветаў.

У Нурцы фэст адбываўся ў прыгожым скверыку, куды прыбыло многа людзей, якія вельмі сардечна ўзнагароджвалі воплескамі ўсе выступленні самадзейнікаў „Крыніцы” і „Прымакоў” з Беластока, а таксама лаўрэатаў школьнага конкурсу на беларускую песню Эвеліну Карчэўскую ды Саву і Mixasія Астапчукоў. Відаць было па рэагаванні людзей, што яны любяць беларускія песні, што яны ім блізкія. А калі Ірэна Паўлючук выконвала песню „Вішня”, бачылася вялікая ўзруша-

насць, асалівіа сярод жанчын.

Зноў зацвіла наша вінія,
Жывой непаўторнай красой,
Чаму табе стала я лішній,
Чаму стала хутка чужой.

З захапленнем успрымаліся ўсе нумары кіраўніка гурту „Прымакі” Юркі Астапчука. Ён прыгожа співаў, рассказаў анекдоты, а таксама заахвочваў да танцавання. І ў Кляшчэлях мно-гія танцевалі. Там фэст распачаўся ў 17 гадзін. Выступалі ўспомненныя вышэй калектывы, ды яшчэ канцэрт быў узбагачаны выступленнямі харавых гуртоў з вёсак Кляшчэлеўскай гміны: „Любашак” з Дабрыгады і „Каліны” з Дашиб, польскамоўнага гурту „Колер” з Беластока і школьнага мясцового гурту „Лясныя скамарохі”. Асалівае зацікаўленне ў гледачоў выкліка-

З майстэрні Наумюкоў

— Нас, Наумюковых сыноў, Уладзіміравых, ёсьць трох — Міраслаў, Лявон і Пяцро, — пералічвае Міраслаў на выстаўцы народнага мастацтва ў Падляшскім музеі, дзе, сярод сяміста рэзьбаў ёсьць ягоныя, Лявонаўскі і татавы.

Лёня з 1960 года, Мірык — на дзесяць гадоў маладзейшы. Пяцро, сярэдні, іншым займаецца. А яны — ад каго мелі пераняць справу, як не ад бацькі.

Міраслаў і Лявон працуе ў гэтым музеі як рэстаўратары экспанатаў. Міраслаў трактуе сваю творчасць як хобі, бо ж часу няма. Ад ма-лога цягнуўся да гэтага, каб выразаць „то матылька, то лялечку якую”. Калісі бацькі дзесяцям самі цацкі рабілі — звычайныя, драўляныя, для дзетак — сапраўдны цуд. А ў наш час гэта забыта — купіш дзіцяці пласт-масавую цацачку, і хай цешыцца тым, што мае.

— Дрэва? Гэта матэрыял, які адчуваецца, — гладзіць драўляную птушачку разбяр. — Гэта не ёсьць неадъюленая пластычная маса. Дрэва было з намі ад пачатку. Нас не было, а яно расло.

Міраслаў любіць вычароўваць з драўніны птушак і звяркоў, жыхароў лесу. Маленьких, каляровых, звычайных, натуральных, хоць таямнічых па-свойму. Драўляныя цацкі не-таксічныя не толькі таму, што яны з натуральнага матэрыялу. Яны — асалода і стымул для ўзүлення.

Праўда, з самой творчасці цяжка жыць. Вядома, калі ты ўжо прызна-ны мастак, час ад часу можна пака-зацца. Хлопцы маюць пастаянную

працу, дык „можна пазабаўляцца”. А ж і матэрыял трэба купіць.

Тата ўжо на рэнце. Ягоныя працы — ужо, так сказаць, класіка. Скажаш: Наумюк з Канюк — адразу ў кожна-га асацыяцыя з драўлянай рэзьбай, скажаш „рэзьба” — а на думцы — Наумюк... А сыны, як кажа Міраслаў, замест дома сядзець, у Беластоку, тэ-левізар глядзець, „стругаюць сабе”.

— Усё прыемна рэжацца, — кажа Лявон. — Найцікавей — старэйшых людзей. Гэта харектэрныя, выструганыя самым жыццём постасці. Іх рысы маюць сваё хараство, відаць па іх жыццё, якое перайшлі. А з дрэва — ліпа, яе лёгка рэжацца, ды моцная яна. Векавое дрэва — на ім добра паліхромію пакласці. Дуб добры. І гру-ша мае свой хараствар. У старой гру-ши — каляровыя пераросты, гэта мае асалівую красу. З ліпы можна выра-заць досьць тонкія віткі, гулькі, пры-гожа гэта атрымліваецца ў райскіх варотах... Калі ліпа жыла ў цяжкіх умовах, у яе вузкія, збітые пераросты, тады добра рэжацца; калі выгнала яе, не вельмі надаецца да разьбы...

Ці дрэва трэба яшчэ аздабляць, падмалёўваць? Ці нейкім чынам уз-мацяцца? Разбяры выкарыстоўваюць спецыяльныя пасты, на аснове пчалі-нага воску. Калісі давалі крыху воску для падлогі — надае ён драўніне цяплейшага каларыту. Дрэва ж не вечнае, але ўсё ж і жыве даўжэй за нас, і тое, што з яго вычаравалі руки мастака — на памяць застанецца, пра прыгажосць, якую ствараем.

Міра Лукшы

Фота Міры Лукшы
i Сяргея Грынявіцкага

Выступае школьны гурт „Лясныя скамарохі” з Кляшчэль.

ла малая салістка Ева Ерамяюк. Па-навала сардечная атмасфера, святочна выглядзела і сцэна амфітэатра, які знаходзіцца побач з прыгожым басейнам для плавання. Над сцэнай на палотнішчы віднёў надпіс: „Няхай наша песня звініца толькі радасцю”. І гэтак было. Людзі радаваліся, бо тут адчуваецца недахоп беларускай культуры, беларускай песні і гэтую ненасычнасць гмінныя ўлады на чале з бурмістром Аляксандрам Сяліцкім папаўняюць штогод, спансаруючы беларускія фэсты.

Вядучая канцэрт Валяніца Ласкевіч як у Нурцы, так і ў Кляшчэлях, звярнулася да людзей з запытаннем: „Ці вам патрэбныя такія беларускія фэсты?” — і прысутнія гучна крыкнулі: „Патрэбныя!”

У абедвух фэстах удзельнічалі прад-стайнікі гмінных улад: у Нурцы — войт гміны Раіса Пахвіцэвіч, сакратар Станіслав Станішэўскі, дырэктар Асяродка культуры Яўгенія Раманюк і стар-шыня гміннай рады Міраслаў Верхаў; а ў Кляшчэлях — бурмістр Аляксандр Сяліцкі, сакратар гміны Аліна Снар-ская і дырэктар ГОКу Марыя Клімовіч.

Кляшчэлеўскі народны беларускі фэст удастоіў сваёй прысутнасцю ві-цэ-консулы Рэспублікі Беларусь у Беластоку — Ігар Сякрэта і Уладзімір Сі-нельнікаў. Неабходна падкрэсліць і той факт, што ўлады Кляшчэль запрасілі самадзейнікаў і гасцей на па-частунак.

Міхась Хмялеўскі
Фота аўтара

Гайнаўскія аддзелы Праваслаўнага брацтва св. св. Кірылы і Мяфодзія і БГКТ з нагоды свята „Усіх святых зямлі беларускай” 9 ліпеня 2000 года арганізавалі ў памяшканні Свята-Троіцкага сабора спатканне, прысвечанае святым нашых зямель.

Пасля Літургіі, якая адбылася ў галоўнай царкве сабора, у бакавой царкве, прысвеченай святым Зямлі беларускай, адслужаны быў малебен. Госць з Турава, іерэй Сяргей Храпіцкі расказаў гайнаўскім вернікам пра жыццё і подзвігі беларускіх святых, у тым ліку святой Еўфрасінні Полацкай. На спатканне прыехала таксама гісторык Лідзія Кулажанка, член Праваслаўнага брацтва Трох віленскіх мучанікаў, якое дзейнічае пры Петра-Паўлаўскім саборы ў Мінску. У парафіяльным памяшканні пры саборы выступіла яна з дакладам пра Тураўскую зямлю і святых яе прасвяціўшых. Хрысціянства прыйшло сюды двумя шляхамі: ад вучняў св. раўнаапостальнага Мяфодзія і з Кіева, пасля хрышчэння рускіх зямель князем Уладзімірам. Успомніла яна таксама пра святых Тураўской зямлі, свяціцеляў і епіскапаў Кірылу і Лаўрэнцыя, затворніка Марціна. Згадала свяціцеля Кірылу, дзень памяці якога асабліва адзначаецца на Палесці. Інфармацыя пра святых Зямлі беларускай папоўніў яшчэ іерэй Сяргей Храпіцкі. Расказаў ён пра цудатворцу Яна Кармянскага, які год назад быў занесены ў лік святых. Мошчы яго знаходзяцца ў вёсцы Карма Гомельскай вобласці. Прылажыцца да іх увесе час прыезджаюць многія палом-

Усім святым Зямлі беларускай

З дакладамі выступілі гісторык Лідзія Кулажанка і іерэй Сяргей Храпіцкі (другі справа).

нікі. Хворыя становіцца тут здаровы мі, а сведкам аздараўлення адной жанчыны быў сам айцец Сяргей Храпіцкі, які заўважыў здарэнне пасля акафіста цудатворцу Яну Кармянскаму. Сам цудатворац, яшчэ пры жыцці прарочыў, што на яго магіле будуть танцаваць. Пазней царква, у якой яго пахавалі, была разбурана, а на гэтым месцы пабудавалі вясковы клуб, у якім арганізавалі дыскатэкі. Калі нядайна разбурылі клуб, аказаўся, што мошчы захаваліся і цудатворац сваім малітвамі аздараўляе хворых.

У час сустэрэчы гаварылася таксама пра дваццаць трох навамучанікаў Белай Русі забітых за веру ў Хрыста, якіх 12 снежня 1999 года праславіла Праваслаўная Царква ў Беларусі. Усе навамучанікі кананізаваныя былі ў Мінскай епархіі. Былі гэта арыштаваныя з дваццатых па пяцідзесятых гады савецкімі ўладамі святы, замучаныя, расстрэляны і загінуўшы ў Сібіры, якія з цярпілівасцю прымалі пакуты, а пасля з пакорлівасцю сустракалі смерць. Абвінавачанні, якія ставіліся ім падчас арышту былі розныя: пераходжанне рэлігій-

У Москве пра нас

У сёлетнім Фестывалі царкоўнай музыкі ў Гайнаўцы прымаў удзел калектыў „Свяцілен” з Іванава ў Расіі. З ліку астатніх удзельнікаў адзначаўся ён не толькі адзеннем, стылізаваным на рускую старыну родам з Ілы Мурамца, але таксама рэпертуарам. Спявай ён не літургічныя песні, а народныя на рэлігійныя тэмы.

У навейшай кніжцы маскоўскіх вучоных Юрыя Лабынцева і Ларысы Шчавінскай „Праваслаўная літаратура беларусаў сучаснай Польшчы”* адзін раздзел прысвечаны падобнай творчасці, якую аўтары называюць паралітургікай. У раздзеле вучоныя разглядаюць захаваныя на Беласточчыне сышкі з цыклам рэлігійных песен — „Богагласнікі” — і прыводзяць з іх тры прыклады народных песен: „Почаевскай Божай Матері”, „Песнь Святому Мученику Младенцу Гавриилу” і „Сгоревши Храм в Чижах”. Цікава, што „Богагласнікі” з Беласточчыны маюць вялікі ўплыў на рэлігійнае адраджэнне ў заходніх воблас-

цях Беларусі. Іх перапісваюць, развіваюць песні. На ўсходзе Беларусі „Богагласнікаў” не ведаюць.

Юрый Лабынцаў і Ларыса Шчавінская з Інстытута славянаўства Расійскай акадэміі навук — добра вядомыя даследчыкі кніжнай культуры Беларусі і Падляшша. Іхняя кнішка выйшла ў рамках Цэнтра беларусазнаўчых даследаванняў. Палову яе складае агляд архіўных збораў айца Рыгора Сасны. Астатнія раздзелы гэтага: „Гімнографічная творчасць мітрафорнага пратоіерэя Аляксея Зноска” і „Маскоўскія ўспаміны сенатара Вячаслава Багдановіча”.

Апошні раздзел ніяк не адпавядае загалоўку. Сенатар Багдановіч быў праваслаўным дзеячам у міжваеннай Польшчы, жыў у Вільні. Ягоны ўспамін пра Маскоўскі царкоўны сабор 1917-18 гг. ніяк не можна залічыць да літаратуры беларусаў сучаснай Польшчы.

Хто хоць збольшага знаёмы з беларускім і праваслаўным друкаваным словам у Польшчы, ведае працавітасць айца Ры-

гора Сасны. Пра ягоныя архіўныя зборы можна было б пісаць не на 70 старонках, а ў некалькіх тоўстых тамах. І чытаць гэта не было бы нудна. Кніга Лабынцева і Шчавінскай у гэтым плане нам нічога новага не прыносіць. Для пастароння гычата можа быць гэта першы штрых пра духоўнага і даследчыка. Я думаю, аднак, што можна было гэта зрабіць цікавей, чымсьці пералічваць усе праваслаўныя прыходы Белаосточчыны, якія былі тэмай доктарскай дысертацыі айца Рыгора. Або сярод важнейшых публікаций на некалькіх старонках памяціць ніўскі „Бібліяграфічны кутчак”. У нашым тыднёвіку ён выконвае важную ролю — дакументуе кнігі і артыкулы, за якімі цяжка сачыць не толькі простаму чытальні, але і даследчыкам. Але бібліяграфія бібліяграфіі, гэта ўжо замнога нават зядлай „кніжнай молі”.

Ва ўступе да кнігі аўтары дзеляць сучасную беларускую літаратуру ў Польшчы на некалькі пльняні. Першая, гэта прафесійная літаратура і журналістыка, другая — народная творчасць (за прыклад ставяць Дзядзьку Кваса, не ўпамінаючы, аднак, што пятнаццаць гадоў

кі, паступова павялічыў паншчыну сялянам з 4 дзён у тыдзень, як выконвалася пры папярэднім гаспадары, да 6 дзён зімою і вясною і 8 дзён летам і восенню з кожнага падворка. Па-за гэтым прымушаў сялян задарма збирати камяні з яго палёў, капаць бульбу да планавага збору. Людзей, якія прыходзілі араць неабходную па інвентару норму, прымушалі выконваць іншыя працы. Вартайнікі дзень і нач працавалі на вінакурні, мусілі ўсю ноч рубаць дровы, цягаць ваду і выконваць іншыя працы па фальварку. У 1843 годзе памешчык Гоферт таемна прадаў яўрэю Мартхелю з Ганёндза зборжам з запаснога складу. Прыйтым адзін транспарт з маёнтка да Ганёндза выконвалі самі сяляне. Яны амаль не маюць хатніх жывёл, бо Гоферт адмайляе іхнім просьбам, а тое, што маеща

най літаратуты, намаганне адкрыць царкву, адмова пакінуць святарства, частыя багаслужэнні, абарона царквы перад захопам... У паўнінні з вялікай колькасцю ахвяр, якія падарылі ад камуністы, а ў гэтым ліку і праваслаўных вернікаў, колькасць кананізаваных святых яшчэ невялікая, аднак ідзе падрыхтоўка да кананізацыі таксама ў іншых епархіях. Зараз праслаўленых Царкою звыш сарака святых беларускіх зямель, у тым ліку Гаўрыл Заблудаўскі.

Лідзія Кулажанка пайфармавала таксама пра дзейнасць Праваслаўнага брацтва Трох віленскіх мучанікаў у Мінску. Арганізуюць яны сустэрэчы, друкуюць царкоўныя выданні, хочаць выдаць цыкл кніжак „Вянок беларускім святым”, прысвяченых пасобным святым. Іерэй Сяргей Храпіцкі расказаў яшчэ пра жыццё праваслаўных вернікаў у Беларусі. Мала людзей прыходзіць маліцца ў царкву, некаторыя святы, вымушаны працаваць, каб пражыць. Цяжка таксама будаваць цэрквы за гроши вернікаў, прыходзіцца шукаць спонсараў. Святар заўважыў, што ў Беларусі добрая раза глеба для развіцця сектантства, але з надзеяй на будучыню адзначыў, што больш людзей пачынае хадзіць на багаслужэнні.

Святкаванні ў гонар святых Зямлі беларускай сталі ў саборы традыцыяй. Багаслужба з гэтай нагоды адбылася ў круглай царкве, на сценах якой намаляваны выявы беларускіх святых.

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

Праўда пра злога пана

Амаль кожны народ склаў і ведае шмат казак, якія пачынаюцца гэтаю: „Жыў не-ка-лі адзін пан, ды такі злосны, што бяда: ніхто не мог яму дагадзіць”. Вядома таксама, што ў кожнай казцы ёсць пэўныя водгукі рэальных падзеяў. Часам сярод шматлікіх архіўных матэрыялаў трапляюцца дакументы з праўдзівым зместам аб цяжкім і гаротным лёссе селяніна „пад прыгнётам панскім”. Адзін такі дакумент захаваўся ў Нацыянальным гістарычным архіве Беларусі ў Гродне.

У 1844 годзе беласточкі павятавы шляхецкі маршалак паведамляў свайму губернскому кірауніцтву, што памешчык Осіп Гоферт, уладальнік маёнтка Гарнастай (у раёне Монькаў), „доволь-

но угнетительным образом управляет своими крестьянами, требуя лишней противу следуемой работы, наказывая их жестоко, и делая разные обиды, по-следствием коих крестьяне приводятся к нищите”. У выніку з дванаццаці сялянскіх гаспадарак у маёнтку засталося толькі сем. Тroe збеглі за мяжу ў Прушцию, пакінуўшы свае хаты, а два сямействы дайшлі да поўнай галечы, былі забраныя Гофертам у дваравыя парабакі. Астатнія сяляне ледзь-ледзь вытрымлівалі жорсткасці і прыгнёт свайго памешчыка, прымаючи свой гаротны стан як божае пакаранне.

Осіп Гоферт, набыўшы ў 1838 г. маёнтак Гарнастай з вёскамі Гарнастай і Аліш-

кі, паступова павялічыў паншчыну сялянам з 4 дзён у тыдзень, як выконвалася пры папярэднім гаспадары, да 6 дзён зімою і вясною і 8 дзён летам і восенню з кожнага падворка. Па-за гэтым прымушаў сялян задарма збирати камяні з яго палёў, капаць бульбу да планавага збору. Людзей, якія прыходзілі араць неабходную па інвентару норму, прымушалі выконваць іншыя працы. Вартайнікі дзень і нач працавалі на вінакурні, мусілі ўсю ноч рубаць дровы, цягаць ваду і выконваць іншыя працы па фальварку. У 1843 годзе памешчык Гоферт таемна прадаў яўрэю Мартхелю з Ганёндза зборжам з запаснога складу. Прыйтым адзін транспорт з маёнтка да Ганёндза выконвалі самі сяляне. Яны амаль не маюць хатніх жывёл, бо Гоферт адмайляе іхнім просьбам, а тое, што маеща

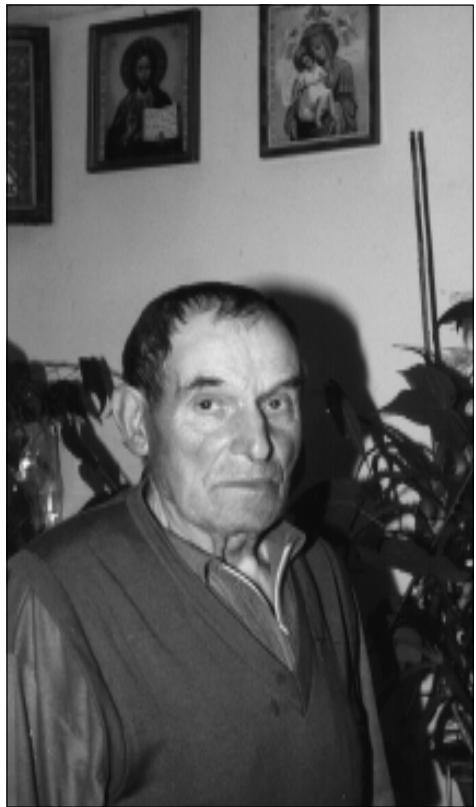
ў іх, забірае на сваю карысць і прадае. Такі цяжкі лёс напаткаў Фларыяна Васілевскага, Якава Маеўскага, Казіміра Акравінскага і Міхаіла Янушэўскага.

Осіп Гоферт „по постоянной наклонности к пьянству при всякой работе жестоко руками, колем или палкою, плетью или розгами без ограничения числа бьёт людей, нанося им безобразные побои”. Ён не абліжаўся катаваннямі і загадваў свайму сыну Івану таксама біць людзей без шкадавання, што той з вялікай ахвотаю рэгулярна выконваў. Мясоўся памешчыкі абураўліся паводзінамі і маральнасцю Гоферта, яго п'янствам і „любострастной жизнью”. Ніхто не жадаў мець з ім ніякіх сувязей, спадзяючыся на справядлівае пакаранне гэтага чалавека з боку ўлад.

Генадзь СЕМЯНЧУК

Астаўся жыўы

Успаміны Рыгора НАСУТЫ, жыхара Ціванюкоў у Міхалоўскай гміне, народжанага 17 красавіка 1921 года ў Гушчэвіне ў Нараўчанскаі гміне.

Немцы, як наступілі, то ўсю нашу вёску, Гушчэвіну, выкінулі пад Заблудаў. Там нам цяжка было і мы з братам перебраліся ў Кухмы, а затым у Ціванюкі; было гэта ў 1941 годзе. Тут на работу да немца патрабавалі, то ў першую чаргу нас, „бежанцаў” з чужых вёсак, высылали. Першы паехаў мой брат Іван разам з сям'ёй: жонкаю і думам сынамі. І да мяне солтыс прыйшоў і кажа, што калі я не паеду, то мяне расстралююць. І я мусіў ехаць. Тут партызаны па ба-

лоце хадзілі і каго з імі злавілі, таго разам з сям'ёй расстрэльвалі.

Забралі мяне вясною 1942 года ў Беласток, у арбайтсamt. Там нас у лазню вадзілі, віпратку ў печах дэзінфіциравалі і пасля тыдня пасадзілі нас у быдлячыя вагоны і павезлі ў Германію. Завезлі ў Гумбінен (сёння Гусеў) і там я папаў на гаспадарку. Жыла там гаспадыня, якой чатыры сыны былі на фронце. Парабкамі ў яе працавалі два палонныя палякі — адзін з Познані, а другі з Лодзі — і ўкраінка Каця.

Гаспадыня карміла нас пяць разоў у дзень канапкамі — найлепш у цэлай вёсцы. Палякі і я жылі на гарышчы, а Каця ў кладоўцы каля кухні. Спалі мы на ложках, гаспадыня дала нам пасцель сваіх сыноў, падушкі, коўды, пледы. Працавалі мы ад шостай гадзіны раніцы да дзесятай вечара. Гаспадыня гаварыла толькі па-немецку, але той паляк з Познані гаварыў так, як і немцы, і ён нам тлумачыў, а пасля то і я падвучыўся немецкай мове. Гаспадыня, калі ехала ў горад, брала з сабою мяне і палякі мне зайздросцілі; іх не брала, бо яны мелі літарку „Р”.

Гаспадыня абыходзілася з намі добра, але адзін яе сын, Курт, гітлерайцам быў і той, калі прыезджаў дадому, біў нас. Аднойчы прывёў я коней і яны ў стайню пайшлі. А неўзабаве той Курт выпусціў іх, і яны прыйшлі да вады. То ён мяне пабіў, быццам я коней не пай. А ўкраінку біў, бо сабака худы быў і ён сказаў, што яна сабаку ежу выядзе. У суботу, калі ён нас панабіваў, выслялі яго ў Аўгустаў і неўзабаве гаспадыню вызвалі і сказалі ёй, што яго партызаны забілі; так яго, бандыта, Бог пакараў.

Калі надыходзіў фронт, то мы ўсе

ўцякалі. Даехалі да шашы і ўбіцца на яе не маглі. Там раненых сярэдзіна везлі, а ўцекачы бокам ехалі. Як у калону ўехалі, то нас немцы хутка гналі, бо перад намі мост быў. А за намі рускія танкі ішлі, па людзях, кашаніну зрабілі. Мы мост толькі пераехалі і той мост узарвалі — усё пайшло ў воду! Захалі мы пад Аструду і там высветлілася, што рускія не занялі гаспадынінага маёнтка. І яна загрузіла ўсё ў поезд і мы назад вярнуліся.

Пасля, як рускія сталі біць кациошамі, мы кінуліся ўцякаць, але немцы нас у лагер, на работу забралі. Там цяжка было, не было чаго есці. Падвал з капустаю быў і мы хадзілі ту ю капусту красці. Нас немец злавіў і пастралаць мог, бо за крадзеж расстрэльвалі, але добры чалавек быў і нас не пастралаў. А за кіпячонаю вадою чарга мо з вярству стаяла.

Адтуль нас забралі над мора, трысцё высякаць. Мы ў хатцы сядзелі: у адной палове хлопцы, а ў другой — дзяўчата. І як бомба ўпала, то мы жывыя асталіся, а ўсіх дзяўчата пабіла. Нехта сказаў, што хтось з нас, хлопцаў, шчаслівы, бо ад дзяўчата нават костачкі не асталіся, адна толькі яма. Пасля спалі мы толькі ў ямах, накрытыя галлём, бо па хатах рускія бамблі.

Як фронт падступаў, то мы пяцерых, палякі і беларусы, пад абрывам ля берага каля дубка ямку выкапалі і ў ёй сядзелі. Побач дзве дзяўчыны былі, адну з іх раніла і тая другая прыкрыла яе хусткаю, сказала, што павядоміць сям'ю і папрасіла нас, каб мы яе да сябе ўзялі. Снарады праляталі над намі і ў моры разрываліся. Ноччу, калі стральба прыціхала, мы вылазілі, бралі ваду з мора і пілі. У мяне быў кілаграм штучнага меду і тым мёдам мы карміліся. Тыдзень часу так там сядзе-

лі; як мы там пражылі — не ведаю! Раніцай, калі сонца на рассвеце яшчэ чырвонае было, чум: хтось бяжыць. А гэта рускі салдат, вульгарна заругаўся і загадаў нам вылазіць.

— Таварыш, мы свае, — кажу яму.

— А какия вы сваи, вылазі!

Зараз другія рускія прыбеглі, усё нам з кішэнёў аbabrali, нават рэштку таго мёду, што яшчэ астаўся ў мяне. А над тым абрывам, пад якім мы сядзелі, усяго набітага поўна было: людзей, коней, вазоў; і немцаў, і рабочых мяса на дратах вісела. Пагналі нас у спэнд, туды заганялі ўсіх: французаў, палякаў, літоўцаў, латышоў. А пасля далей нас гналі, надта многа людзей падала ад стральбы, хто з краю быў. Я, каб не скалечылі, усярэдзіне ішоў; так я жывы астаўся.

Загналі нас у хлеў і мы там начавалі. Там поўна вошай было, што мы не далі рады бараніцца, асабліва дзяўчата. Распраналіся і вытрасалі. Тыдзень часу нас тыя вошы мучылі і мы ўжо гаварылі, што лепш было б, калі б нас расстралялі. Тады нас, маладых, у войска бралі. Але спярша лейтэнант дапытваў, дзе хто працеваў. І тады дзяўлілі нас каго куды; некаторых то мо і пастрэльвалі.

Калі пяцідзесяці маладых хлопцаў у войска адбрабалі, беларусаў і палякаў — хлопцаў ад Варшавы, што нават слова па-руску не ўмелі сказаць. Вывелі на двор, паказалі мішэнь. Я дзве або трох кулі бухнуў, а не ведаў, як з тым карабінам абыходзіцца. Віпратка і ружко, што мне далі, у крыві былі. Пагрузілі ў транспорт, завезлі пад Пілаў і там мы біліся. Сказалі ўпярод страляць, а мы не ведалі, што там спераду робіцца.

(заканчэнне будзе)

Запісаў Аляксандар Вярыцкі

Фота аўтара

Аўтабіографія Пятра Сергіевіча

Чуюся ў сіле творчага пад'ёму

(працяг; пачатак у 28 н-ры)

Быў я аднойчы на імянінах і заседаў дзесяцідзесяці да другой гадзіны ночы. Вяртадзіся дадому і бачу, што злодзея улез да

баюся. Злодзея вырваўся, пабег і за ім. Вярнуўся, усё было перавернута. Украйкоў коўдру, пасцель і блязіну і дзесяць раней аднёс. Адбылося гэта ціха, ніхто гэтага не бачыў, толькі я да рання забіваў дошкамі разбітае акно. Доўга дакучалі мне калегі, што трэба мяне ў турму пасадзіць за тое, што трymаю у руках злодзея і выпусціў. Добра ім смяяцца.

Таварышы мае, маставакі, часта мяне наведвалі, аднаго дня палічыў — 16 асоб падзіночку пераваліла. Чытак гэтых радкоў можа будзе дзівіцца, чаму я так падрабязна згушчаю эпізоды са свайго жыцця. Ці ж нямала, падумае, у кожнага з нас сваіх цяжкасцей і перашкод? У гэтым выпадку скажу так: былі гэта асабліва цяжкі і пераломнія для мяне гады. Вялікае жаданне вучыцца, здабыць мастацкую

адукацыю, з другога боку беднасць, матэрэяльная перашкода. Маладыя парывы і прагнасць веды бралі верх. Мае таварышы з універсітета, якія выйшлі з другога ці трэцяга курса, каб знайсці якую-небудзь работу (адзін мяне. Стаяў ў дзвярах а ён не можа ўцячы. Тады ён з размаху як даў кулаком па вітрыне, што ажно школу пасыпалася. У адзін момант злодзея выскочыў праз разбітае акно на ходнік і зваліўся на вуліцы. Я схапіў яго, трymаю і сам

стаў фатографам, другі шафёрам, трэці піша ў канторы, шкадуюць, што пакідаць мастацтва. І я мог бы быць пісарам у канторы, як і мой брат, але мусіў бы развітацца з май жаданнем стаць мастаком.

Не ведаю, як доўга я ў гэтай пустэльні мучыўся, каб не адно шчаслівае для мяне здарэнне. Па рэкамендацыі далі мне заказ намаляваць партрэт камандзіра палка. Палкоўнік меў усе ордэны, якія толькі мог мець польскі афіцэр.

З вялікім стараннем прыступіў я маляваць палкоўніка. Сам партрэт, падабізна, галава выйшлі так сабе, але затое ордэны, крыжы, медалі так выканчыў, як сапраўдныя, бо для гэтага ён астаўляў свой мундзір дома, а сам выхадзіў у полк.

Сяк-так партрэт закончыў. І бачу, палкоўнік для мяне цярпіў і ветлівы. Думаю, скажу яму ўсё, прызнаюся, што занядбай войска, не яўляўся на рэгістрацыі, хаваўся. Палкоўнік уважна выслушав і сказаў: будзеш службыць у мяне ў палку.

Назаўтра з'явіўся я ў ПКУ [у прызыўную камісію — рэд.] а 8 гадзіне раніцы. Чакаю пры ўваходзе, гляджу, едзе палкоўнік. Вызвалі, казалі расказаць прычыну няяўкі на рэгістрацыі. Пачаў я расказваць, што так шчыра ўлег у наўку, што забыўся аб усім на свеце. На будучы час начальнік прыграziў і пусціў. За два тыдні вызвалі мяне на ваен-

Пётр Сергіевіч.

мяне. Стаяў ў дзвярах а ён не можа ўцячы. Тады ён з размаху як даў кулаком па вітрыне, што ажно школу пасыпалася. У адзін момант злодзея выскочыў праз разбітае акно на ходнік і зваліўся на вуліцы. Я схапіў яго, трymаю і сам

Пётр Сергіевіч каля партрэта Mixasias Zabaidy-Sumicka (Вільня).

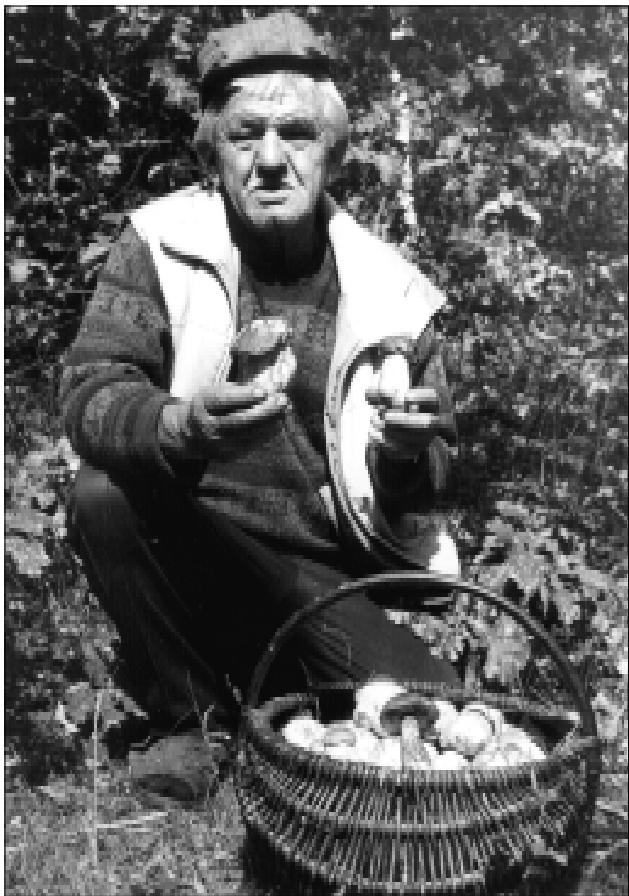
ную камісію, а за месяц атрымаў з Варшавы перавод у запас без адбыця вайскай службы.

Так і закончылася маё ненармальная жыццё ў халодным, непрытульным магазіне.

Незадоўга быў я прыняты ў Віленскія таварыстыства незалежных мастакоў і ад 1932 да 1939 гг. удзельнічаў ва ўсіх выстаўках Таварыства.

(працяг будзе)

Перад намі грыбнаяара

Генрык Вейс і першыя ягоныя сёлетнія баравікі.

Грыбны сезон пачынаецца ў жніве і працягваецца да першых месцын замаразкаў. Ураджай залежыць ад надвор'я. Хаця сёлетнія вясна была сухая, то грыбнікі мяркуюць, што грыбоў будзе багаты.

Вопытны грыбнік раіць не хадзіць у лес у суботы і нядзелі, калі збіраць грыбы выходзіць мнóstva людзей. Найлепш збіраць у сярэдзіне тыдня.

Міхал Мінцэвіч
Фота аўтара

нае дзіця, якое пасадзіў табе на калені знаёмы лекар-дэрматолаг, абазначае напэўна нешта кепскае. Можа прадвяшчае непрыемнасці, а можа нават нейкую хваробу, бо ж дзіця пасадзіў табе на калені знаёмы лекар. Значыць, як бы прынёс заразу. Але чаму гэта быў дэрматолаг? Найжо нешта падсцерагае тваю скру? Можа выскакыць нейкі лішай ці экзема?.. У кожным выпадку варты падрыхтавацца.

А што датычыць твайго другога сну, дык ён мог бы быць нават вельмі добры. Твой цвёрды грыб мог бы абазначаць моцнае каханне. Грыбы сніць наогул добра, абазначаюць яны поспех у каханні. Але калі б мы яго спалучылі з першым сном, дык справа можа стацца цалкам яснай. Напэўна ты чуў, як шырыца так званая грыбіца ў людзей, а асабліва на ступнях. І на падэшве яна паяўляецца, і між пальцамі ног і на пазногцах. Бяд! Але ёсць надзея, што ў тваім выпадку нейкая клапатлівая рука зоймецца табою і ачысціць дзіця.

АНТОН

Антон! Сны твае даволі складаныя. Асабліва трывожыць першы сон. Бруд-

АСТРОН

Аддзел БГКТ і Гайнаўскі дом культуры запрашаюць на беларускі фэст, які адбудзеца 30 ліпеня 2000 года ў гарадскім парку ў Гайнаўцы. Пачатак — а гадз. 15-й.

Мерапрыемства складацца будзе з трох блокаў. У фальклорным блоку запрашаюць калектывы з Белаосточчыны, Каменюкоў Брэсцкай вобласці і рэпрэзентативныя народныя калектывы Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта з Мінска „Ту-

тэйшая шляхта” пад кіраўніцтвам Лявона Махнача. У бардаўскім блоку выступіць Віктар Шалкевіч, а ў рок-блоку — удзельнікі XI Фестывалю музыкі Маладой Беларусі „Басовішча”. Аб сваім удзеле ў фэсце заявілі, між іншым, беларускія дыпламаты, Алесь Барскі, Яўген Вапа, Лявон Тарасэвіч, Сакрат Яновіч.

Медыяльным патронам фэсту з'яўляецца таксама „Ніва”.

(вл)

Шчаслівыя ў агародзе

Францішка Каліноўская на сваім участку.

У мінулым годзе гайнавяне адзначалі саракавую гадавіну з дня заснавання самага вялікага ў горадзе Працаўнічага ўчастковага агарода, у якім на тэрыторыі больш за семнаццаць гектараў знаходзіцца 362 зямельныя ўчасткі. У 1998 годзе гайнавскі агарод заняў першае месца ў ваяводстве ў конкурсе на найлепшы працаўнічы агарод, а ўчастак спадарства Галіны і Генрыка Вжэсінскіх заняў II месца ў індывідуальным конкурсе.

Гайнавскі працаўнічы агарод заснаваны быў у маі 1959 года і ажно да 1999 года яго патронам быў Віктар Станевіч, — гайнавскі дзеяч Камуністычнай партыі Заходняй Беларусі. У саракавую гадавіну з дня заснавання агарода ўладальнікі ўчасткаў вырашылі, што палітычны патрон не адпавядае характару іх арганізацыі і прысьвяілі агароду назыву „Падляшша”.

Спачатку агарод займаў плошчу 4,5 гектара і знаходзіліся на ім 86 зямельныя ўчасткі. Да сённяшняй велічыні пабольшаны ён быў у 1982 і 1983 гадах.

— Спачатку атрымалі мы кусок поля, на якім побач дрэў раслі кусты і пустазелле. Трэба было навесці многа зямлі, зрабіць меліярацыю і да кожнага агародчыка пракласці водаправод і электрычнасць. Абгарадзілі мы таксама ўсю тэрыторыю і пабудавалі клуб. Усё рабілі, перад усім, за свае складчыны і сваімі сіламі, на грамадскіх пачатках. Цяжка нават

Я стрымай слова...

Пераглядаючы хатні архіў, прыкметні я невялічкую выразку з „Нівы” ад 1985 года, якая стала штуршком для гэтага допісу. У згаданым матэрыяле я прасіў калег-карэспандэнтаў, каб парапіті мне, як пааступіць: спыніць супрацоўніцтва з „Нівой” і „пайсці ў водпушк” на нейкі час, ці прадаўжаць публіцыстычную дзейнасць. Адгукнуўся Грыша Мароз. Ягоныя слоўы: „Трымайся, Валодзя!” станоўча пайплювалі на маю псіхіку, бо ўжо 19 мая 1985 года „Ніва” змясціла мой чарговы допіс „Выходжу на прыволле”, у якім абяцаў я няспынную дзейнасць.

Я стрымай слова. Хоць з перапынкам, але пішу. А ёсць пра што пісаць: з сваёй вёскі, з наваколля ды людзі самі неаднойчы падкідаюць тэмы. Трэба,

палічыць колькі гадзін мы працаўвалі, — кажа намеснік старшыні Управы Працаўнічага агарода „Падляшша” Францішка Каліноўская. — Атрымлівалі мы таксама фінансавую дапамогу ад гарадскіх улад Гайнаўкі і Акруговай управы Працаўнічых участковых агародаў.

Ад некалькіх гадоў мяняецца выгляд агародчыкаў. У іх штораз менш бульбы і іншай гародніны, а іх месца часта займаюць газоны і штучныя крыніцы, з якіх вада выплывае сярод камянёў. Гайнавяне ўпрыгожваюць свае агародчыкі, каб можна было прыемна адпачываць. Месцам супольных сустэреч з'яўляецца клуб, у якім адбываюцца мерапрыемствы. Штогод жыхары адзначаюць „Свята плену” і прымаюць удзел у конкурсе на найпрыгажэйшы ўчастак.

— Я хачу быць шчаслівай увесе час і таму многа займаюся ў агародзе. Люблю такую працу і магла быць на вёсцы. Хачу, каб мой агародчык быў прыгожым і цікавым. Саджу многа кветак і кустарнікаў, — заяўляе Францішка Каліноўская.

У самых прыгожых агародчыках знаходзіцца цікавыя домікі, крыніцы з водой, многа травы і прыгожых кустарнікаў. Толькі зредку можна ўбачыць неагароджаныя ўчасткі, на якіх расце гародніна.

Аляксей Мароз
Фота аўтара

проста, умець выкарыстаць іх, перажываць на свой спосаб і паслаць у рэдакцыю. Я так і паступаю. Сумна мне толькі, што тыя, хто мяне калісці падбадзёрвалі і заахвочвалі, зараз знаходзяцца ў адстаўцы. Маю тут на ўзве перад усім Грышу Мароза.

Калі мы сустэрліся сёлета ў Белавежы на экалагічнай дэмантрацыі, я лічыў неабходным крануць гэтую тему. Аднак не атрымалася. Шкада! Таму зараз рашыў я зварухнуць тваё сумленне, паважаны прыяцель. Адгукніся і выкінь усё, што твая пячонка не пераварвае. Так, як я ў восемдзесят пятym зрабіў. Ты ж сам гаварыў, што нельга пакідаць прыяцеля без развітання. Бо гэта не панащаму, не па-беларуску. Адгукніся!

З сардэчным прывітаннем
Уладзімір Сідарук

Запрашэнне ў Гайнаўку

Аддзел БГКТ і Гайнаўскі дом культуры запрашаюць на беларускі фэст, які адбудзеца 30 ліпеня 2000 года ў гарадскім парку ў Гайнаўцы. Пачатак — а гадз. 15-й.

Мерапрыемства складацца будзе з трох блокаў. У фальклорным блоку запрашаюць калектывы з Белаосточчыны, Каменюкоў Брэсцкай вобласці і рэпрэзентативныя народныя калектывы Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта з Мінска „Ту-

тэйшая шляхта” пад кіраўніцтвам Лявона Махнача. У бардаўскім блоку выступіць Віктар Шалкевіч, а ў рок-блоку — удзельнікі XI Фестывалю музыкі Маладой Беларусі „Басовішча”. Аб сваім удзеле ў фэсце заявілі, між іншым, беларускія дыпламаты, Алесь Барскі, Яўген Вапа, Лявон Тарасэвіч, Сакрат Яновіч.

Медыяльным патронам фэсту з'яўляецца таксама „Ніва”.

(вл)

Niva

ТЬДНЕВІК
БЕЛАРУСАЎ
У ПОЛЬШЧЫ

Выдавец: Праграмная рада тыднёвіка „Ніва”.

Старшыня: Яўген Міранович.

Адрас рэдакцыі: 15-959 Бяласток 2, ul. Zamenhofa 27, skr. poczt. 149.

Тэл./факс: (0 85) 743 50 22.

Internet: <http://www.kurier-poranny.com/niwa>

E-mail: niwa@kurier-poranny.com

Zrealizowano przy pomocy finansowej Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Галоўны рэдактар: Віталь Луба.

Сакратар рэдакцыі: Аляксандар Максімюк.

Рэдактар „Зоркі”: Ганна Кандрацюк-Свярбурская.

Публіцысты: Мікола Ваўранюк, Аляксандар Вярбіцкі, Ганна Кандрацюк-Свярбурская, Міраслава Лукша, Аляксей Мароз, Ада Чачуга.

Канцылярыя: Галіна Рамашка.

Камп'ютэрны набор: Яўгенія Палоцкая, Марыя Федарук.

Друкарня: „Orthodruk”, ul. Składowa 9, Bialystok.

Тэксты не замовіоных рэдакція не зврачаюцца. Застрэгаючы праву скрачання і працавання рэдакцыйнага текста не замовіоных. За тэстэ огласка рэдакція не прапонуе дзейнасць.

Prenumerata: 1. Термін вплаты на пренумерату на IV квартал 2000 r. упływa 5 верасня 2000 r. Wpłaty przyjmują urzędy pocztowe na

terenie woj. podlaskiego i oddziały „Ruch” na terenie całego kraju.

2. Cena prenumeraty na IV kwartał 2000 r. wynosi 19,50 zł.

3. Cena prenumeraty z wysyłką za granicę pocztą zwykłą — 84,00; pocztą lotniczą Europa — 96,00; Ameryka Pln., Pld., Środk., Afryka, Azja, Australia — 120,00. Wpłaty przyjmuję „RUCH” S.A. Oddział Krajowej Dystrybucji Prasy, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa. Nr konta PBK S.A. XIII Oddział Warszawski 11101053-16551-2700-1-67.

4. Prenumeratę można zamówić w redakcji. Cena 1 egz. wraz z wysyłką w kraju wynosi 2,70 zł, a kwartałnie — 37,80 zł; z wysyłką za granicę pocztą zwykłą — 3,60 (kwartałnie

— 50,40), pocztą lotniczą: Europa — 4,20 (58,80), Ameryka Pln., Pld., Środk., Afryka, Azja, Australia — 6,30 (88,20). Wpłaty przyjmuję Rada Programowa Tygodnika „Niwa”, Bialystok, ul. Zamenhofa 27, nr konta PBK S.A., Oddział Bialystok, 11101154-207917-2700-1-65.

Ніўка

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

З гісторыі беларускага нацыяналістычнага руху на Беласточчыне

Пра „Басовішча 2000” у свеце

Беларускі музычны андэграундавы фест „Басовішча-2000” адбываўся 15-16 ліпеня на беларускай Беласточчыне. Да таго моманту туды панацягалася багата менскіх ды гарадзенскіх панк-арапахістай-антыхашыстаў, якія неўзабаве і сталіся галоўнымі дзеінімі асабамі наступнага відовішча. Напачатку вакаліст анархістичнага гурту „Кальян” з Горадні, папярэдне нажэршыся ўзятай зь Беларусі гарэлкай, амаль выпаўз на сцэну на свой выступ, вышынёй вялізны аркуш ватману з саматужна намаляванай Святыкам і, вырыгваючы зь сябе ўтробнае „Нах.й! нах.й! нах.й!”, пачаў намагацца яго парваць (дрыготкі руکі ня слухаліся і адрывалі ад аркушу толькі па маленечкім кава-

лачку), на што колькі прысутных на „Басовішчы” Беларусаў пад воклічы „Годзе зьдзекаў з нацыянальнае сымболікі!” закідалі (поплеч з польскімі скінхэдамі) таго псыхапата гразёю. Нарэшце ён адсунуў ватман і пачаў таньчыць нейкі спэцыфічны жыдоўскі танец пад свой жа гітарны акампанемэнт (зважайма — ірванская Святыкаў прыводзіць да шызафрэніі!). Наступнымі выйшлі „музыкі” з антыфашистскага гурту „Deviation” (з ангельскага — „вычварэнне”), якія потым нават казалі, што ня могуць ўзгадаць, трэх яны песні працяўкалі ці чатыры: „пад мухай” і не на гэтаке забудзесься. А тымчасам кіраўнік менскага анархістскага групоўкі „Чырвоныя жонд” Павел Канавальчык размахваў анархістичным чырвоным сцягам з чорнай сатанінскай зоркаю, а ягоная сябрукі-адзінадумцы экстатычна салодка тапталіся па „нацыянал-фашысткім” Бел-Чырвана-Белым сцягу.

<http://www.crosswinds.net/~recha/>

Двухлітарная крыжаванка

1	2	3	4
		5	6
7	8		9
10			
11		12	13
	14	15	
16		17	

Гарызантальна: 1. контур, 3. цюркскія качавыя плямёны, якія жылі ў VII-X ст. на тэрыторыі сённяшняга Дагестана, Ніжняга Паволжа, Прывозоў і Падоння, 5. плавінне, 7. пасудзіна для кветак, 9. старадаўняя іспанская манета, якая была ў абароце ў многіх краінах свету, м.інш. у Аўстрый, Італіі і Лацинскай Амерыцы, 10. рэчыва, якое спыняе дзеянне яду, 11. спартыўны бег з пераадлением перашкод, 12. сталіца Бангладэш, 14. паведамленне, 16. член дзіцячай арганізацыі ў былым СССР і шрагу дзіцячых арганізацый у іншых краінах, 17. вечназялёнае трапічнае дрэва сямейства сандалевых з араматычнай драўнінай.

Вертыкальна: 1. сіняя прастора, 2. пункт для начлегу на шляху партый арыштантай, 3. форменнае адзенне шэрагавата-зялёнаага колеру, 4. парадак абрядавых дзеянняў, 6. эстрадна-цырковы

артыст, які паказвае складаныя фокусы, 8. назначэнне празмернай цаны, 9. садовая травяністая расліна з конусападобным пахучым суквеццем, 11. Франчэска, італьянскі палітык (1818-1901), 13. Педру Алварыш, партугальскі магната, які ў 1500 годзе адкрыў прыбярэжжа Бразіліі і паклаў пачатак яе завадзе партугальцамі, 14. ручное прыстасаванне з пласцінкі ў выглядзе складнога паўкруга, якім абмахваюцца ў духату, 15. найшла на камень.

(Ш)

Рашэнне крыжаванкі складаўшы літараты з пазначаных курсівам палёў. Сярод чытачоў, якія на працягу месяца дашлоюць у рэдакцыю правільнага рашэнні, будуть разыграныя кніжныя ўзнагароды.

Адказ на крыжаванку з 25 нумара

Гарызантальна: карп, абзац, абраза, шарж, сорам, аркада, Гуцлерэс, запас, ізамерыя, Ігналіна, тайга, антрацыт, банкір, канат, удод, этылен, балет, авал.

Вертыкальна: аблога, ватага, аналагін, пажар, Аракс, дзіда, Мусаліні, рэуматык, звіх, пуня, край, Нява, забарона, атаман, грабец, банту, акула, труна.

Рашэнне: Здаровы не ведае аб сваім бағаці.

Кніжныя ўзнагароды высылаем Лукашу Пацэвічу з Беластока і Казіміру Радошку са Свебадзіцаў.

Новая патэнцыя

Хто не хашеў бы жыць доўга? Ну, скажам, гадоў сто, ды ўсё ў здароўі, шчасці, каханні? Каб сям'я не спаглядала, абы ты хутчэй пакідаў свае аўбытыя квадратныя метры? А, можа, якраз тады мела б вас досі, старэчы, які псуе нерви сваёй радаснай, ўсё зубастай пысай і ахвотай карыстацца ўсімі ўzechамі жыцця? А тут жа ж войны, голад, землятрусы, заразы ды паразы, а ён жыве ды цешыцца! А страхавачная дзяржавная фірма плаціць пенсю, хоць ужо ты сваё, як кажуць, выбраў; разлічвалі, што дацягнеш да, ну, як для мужчыны, не дзе сямідзесяці двух гадоў, і то з нацяжкай, бо рэдка, атрымаўшы доўгачаканую пенсю, ёю пакарыстаецца любы мужык... А ты, жывучы дзядзяга, прыкончваеш дзяржавуны бюджет, адымаш бесправоўным ды маткам-адзінчкам, аўтобусам дарам ездзіш, і ўсмешка не спаўзае з тваёй ўсё гладкай храпы! Во, паганец які! Пакінуў бы хату ўнуку ці праўнуку, а ты, пахаваўшы сваю прыгажэйшую палову, мяркуеш пабірацца з малодкай!

Хопіць пакарыстацца прэпаратамі французскай фірмы „Vision”.

Гэтак зрабіў мой сябра, Ірынай Комат. Праўда, каштавала тое яму шмат, але што з хлопцам зрабілася! Ад прэпарата „detox” ачысціўся ад ўсёй заразы, якая яго яшчэ ад арміі зводзіла з жыцця — назбіралася ў яго арганізме брыды ўсялякае ад папярос, цыгарэт (быццам бы здаравейшы!), піўца, гарэлкі, мора кавы, якую жлукці без памяці і шмат чаго яшчэ, пра што ўспамінаць у „Ніўцы” і не выпадае, бо гэта зусім не смешна. Пасля ўзяўся за „антыхокс”, з антыаксыдантамі, навукова кажучы, вітамінамі адпаведнымі, з гінкго двухдольнай, бета-карацінам — дзеля амаладжэння, узмацнення сэрца і памяці, „лайфак” — з вітамінамі і мікраэле-

ментамі, „нутрымакс” — ад запаленняў, „пакс” — ад нерваў, „свялтформ” — каб скінуць кілаграмы, якія нажыў, „хромвіталь” — для энергii... „Урсул” ад прастаты, „сталон” — ну, ад патэнцыі, ды іншыя... А на твар і на цела — гель ды крем „міленіум”. Стады гладкі, харошы, здаровы, поўны вітальнасці, прагі поўнасцю карыстацца ўсімі прыемнасцямі жыцця!..

Сыны ды дочки, Ірынэевы дзеткі родныя, павінны ж цешыцца, што стары ажыў... Ды не сюды дарога — на медыкаменты пенсю стайды аддаваць, ды не на валідол, а на крэмы ды таблеткі, якіх у аптэцы няма! Нічога, што лекары таксама імі карыстаюцца! І ад падатку не адлічыш... І не хапае дзеду піненды, каб ўсё дакладаць ды дакладаць, падзякі не чакаючы... І нейкай кабетка ў яго завялася, і ці то з адной сустракаецца?! У кіно, халеры, ходзяць, на ўлонне на туры ўсіх! Каштует ж! Жыццё каштует, моладасць каштует! Унуку не падбаецца — кватэрну меў апісваць дзед на яго, а тут жыць збіраецца о-го-го колькі, ды гладчэйшы, румянейшы зрабіўся, чым той прыгорблены ад камп’ютэра ўнучак! І валасы нават, бач, сталі адрастыць яму цёмныя (пра такі магчымы вынік і не ўспіналася, калі стайды медыкаменты, прадукаваныя на травах, не сушаных, а марожаных азотам, і, кажуць, захоўваецца ў іх эфект жывой клеткі, што відна, узяўшы ту ю капсулу ці таблетку пад звычайны мікраскоп...).

А што, угнявіўся Ірынай Комат, мянэ ў клетку хацелі зачыніць і як тую карову даіць з рэштак майго жыцця? Жыць хачу! Піў, курыў, то добры дзед быў!

У апошні час унучак папытаўся, у какога можна купіць тыя капсулы... Ну, вядома, на што. На Купалле выбіраўся, у Белавежу, разам з дзедам.

Вандал АРЛЯНСКІ

„Даўціны” Андрэя Гаўрылюка

Бальцаровіч і Валэнса праводзяць інспектыю турмы.

— Колькі каштуете рацыён аднаго турэмшчыка? — пытаюць.

— Два з паловай злота, — адказвае начальнік.

— Мала, — гаворыць Влэнса, — ад заўтра павысіць рацыён да сямі злотаў.

Хвіліну пасля Бальцаровіч пытае прэзідэнта:

— Адкуль узяць на гэта грошы?

— Не хвалюйся, неяк знайдзем.

Тыдзень пасля наносяць візіт у прадшколле.

— Які рацыён аднаго дашкольніка?

— Пытаете прэзідэнта.

— Чатыры з паловай злота, — адказвае загадчыца.

— Замнога, замнога, трэба панізіць да двух злотаў.

Пакінуўшы прадшколле Бальцаровіч абураеца:

— Што вы робіце? У турме павышаеце стандарт, а ў прадшколлі зніжаеце?

— На ўсё трэба быць прыгатаваным.

Думаеш, што калі нас паставяць перед судом, то наступныя дзесяць гадоў праўядзім у прадшколлі?

Дзеці гуляюць у лекараў. Раптам брат гаворыць сястрычкы:

— У цябе запаленне лёгкіх! Выклікаю пажарную каманду.

Лекар абследуе хворага.

— А цяпер дыхайце спакойна.

— Не магу.

— Чаму?

— Спакойна дыхаць буду заўтра.

— Ведаеш, Андрэй, я вельмі ганаруся сваёй дачкою — яна стала кіназоркай!

— Пэўна вельмі прыгожая?

— Не зусім. Яна выступае толькі ў жахлівых фільмах.

Перад кіраўніком загса стаіць мадалая пара, або ў джынсах і з доўгімі власамі. Службовец бярэ паднос з пярсёнкамі і кажа:

— А цяпер няхай адно з вас наложыць пярсёнак маладусе.